

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre --- --- 12 pengő
Félévre --- --- 6 pengő
Negyedévre --- --- 3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I., ORSZÁGHAZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A szombathelyi vizsga.

Hosszú, nehéz hónapok kemény munkája után, néhány nap múlva vizsgát tesznek a szombathelyi őrsparancsnokképző tanfolyam hallgatói. Nem kételkedünk benne, hogy a vizsgán sem fognak másoknak bizonyulni, mint akiknek a tanfolyam tartama alatt bizonyultak: szorgalmas, derék, jó-tudású esendőröknek és katonáknak, akik mindenképpen méltók voltak arra a kitüntetésre, hogy a tanfolyamba kiválasztassanak és méltók lesznek arra, hogy mint leendő őrsparancsnokok a lassankint bizony már ritkuló régi gárda örökébe lépjenek.

Minket, testületünk életének és eseményeinek szerény krónikásait is mindig örömmel töltött el, amit erről az iskoláról hallottunk, mert az mindig csak jó és csak dicséret volt. Büszke volt és joggal büszke is lehetett erre az iskolára mindenki, akinek része volt benne, akár mint vezetőnek és ellenőrzőnek, akár mint oktatónak vagy hallgatónak, mert a vállvetett, közös munka eredménye az a közel százhatvan kiválóan kiképzett új tiszthelyettes lesz, akivel az iskola a csendőrséget néhány napon belül gazdagítani fogja.

Az elmúlt évtizednek megpróbáltatásokkal telt nehéz viszonyai közepette bizony sokszor estünk gondolkodóba, hogy vajjon képes lesz-e a csendőrség arra, hogy a megpróbáltatásokat rövid idő alatt kiheverje s hogy erkölesi téren mielőbb kitermelje magából a zivataros idők nem csekély veszteségeit. Az utóbbi évek tapasztalata — hála Istennek — mindinkább eloszlatta ezeket az aggályokat s most, amikor a háború utáni évek első nagyobb-szabású őrsparancsnokképzésének neveltjeit oktatóik újtjukra bocsátják, azzal a megnyugtató érzéssel tehetik ezt, hogy munkásságukkal nemesak a mai, hanem a jövő generációnak is olyan szellemi és erkölesi fundamentumot alkottak, amely egyuttal a testületnek is a legbiztosabb, soha meg nem ingatható léalapját képezi.

A nagyváradi országos esendőriskolát, amely nagyobb-szabású oktatási reform keresztülvitelét

lehetővé tette volna, elrabolták tőlünk s ezzel már csak az elhelyezés tekintetében is szinte leküzdhetetlen nehézség elé állítottak minket, amely az őrsparancsnokképzés megindításának egyik legnagyobb akadálya volt. Nagyváradot vissza fogjuk kapni, de arra nem várhattunk, azért kellett ideiglenesen Szombathellyel pótolnunk. Annál nagyobb az érdeme mindenkinek, akik ezt lehetővé tették és keresztülvitték, mert a kezdet és kényszerű kezdetlegesség ezer nehézsége dacára is az elérhető legjobbat produkálták úgy, hogy az eredmény nem marad a háború előtti éveké mögött. Épületektől megfoszthattak minket, de a két karunktól, a dolgozni és élni akarástól földi hatalom meg nem foszthat. Erről tettek tanúbizonyságot a mi szombathelyi bajtársaink.

Tisztában vagyunk vele, hogy még nagyon sokat kell tennünk és dolgoznunk ahhoz, hogy az idők követelményeinek minden tekintetben meg tudjunk felelni s az is természetes, hogy ennek a törekvésünknek a szombathelyi iskola csak egyik legelső állomása. De éppen ez a körülmény adja meg az iskolának és első vizsgájának a maga különös jelentőségét. A kezdet mindig a legnehezebb, de a kezdet sikere egyuttal a legjobb forrása a további céltudatos munkakészségnek és energiának. Az az eredmény, amelyet az első tanfolyam felmutatott, kétségkívül csak bevezetése lesz annak a misszió-nak, amelyet a szombathelyi iskola testületünkben még be fog tölteni.

Vigyétek magukkal újonnan kinevezendő tiszt-helyettes bajtársaink az őrsökre mindazt, amit ebben az iskolában tanultak: a rendet, fegyelmet, munkát és kötelességtudást; vigyenek a szívükben szeretetet és ragaszkodást előljáróik és oktatóik iránt, akiknek erkölesi és szellemi gazdagságukat köszönhetik; haladjanak, mint leendő előljárók, maguk is az ő nyomdokaikban s akkor büszkén elmondhatják, hogy az Élet vizsgáját is olyan sikerrel állották ki, mint az iskoláét. Neveljenek sok magukhoz hasonló esendőrt az országnak, hogy ha majd egyszer az idő minket is kiállít a sorból, pus-kánkat méltó utódok kezébe adhassuk.

Egyébként pedig szívből gratulálunk a szombathelyi mintacsendőröknek, oktatóknak és hallgatóknak egyaránt.

A magyar falu.

A falusi élet mutatja meg legjobban a maga őszinteségével, egyszerű jelenségeivel egy nép lelkületét, jellemét, gondolkozásmódját és erkölcsi értékét. Ennek oka abban rejlik, hogy a falusi élet nem mutat fel annyi kaleidoszkopszerűen változó, komplikált nyilvánulást, mint a városi, főként a fővárosi emberek élete. Másik ok, hogy a falusi ember a szabad természet ölében nő fel, a nappal kél és napszálltával tér nyugovóra s egyébként is egész életét a természethez való alkalmazkodás, a természet erőinek tisztelete és ez erőktől függés érzése hatja át.

Ezért könnyeb a falusi lélek jelenségeinek megfigyelése és könnyebb az egyöntetű jelenségekben megnyilvánuló törvényszerűségek megállapítása is.

Bennünket, magyar csendőröket, két okból érdekelhet a falu lelke. Először, mert testületünk tagjainak jelentékeny része — mondhatnók túlnyomó többsége — falusi eredetű. A falun nőtt fel, ott töltötte el gyermekéveit és így a testületbe is magával hozta azokat az emlékeket, amiket gyermek- és ifjúkora édes érzései plántáltak be lelkébe. Ezek sokszor visszatérnek lélekben a gyermekkor zavartalan örömeiből megmaradt emlékek nyugodt tüzéhez, hogy amellet megmelegedhessenek. A másik ok, amiért a falu iránt érdeklődnünk kell, abban rejlik, hogy a csendőrség maga is tulajdonképpen a fal-

vakban él, így állandó megfigyelői vagyunk a falusi életnek, részesei a falu társadalmának, osztályosai a falu örömeinek és zászlóvivői a falu kultúrájának.

Mit beszél nekünk, mire tanít bennünket a magyar falu lelke? Mit rejt ez a lélek magában és ezen a lelken keresztül hogyan alakul ki előttünk a magyar falusi nép jelleme?

Ha a főváros zajából és tülekedéséből kimegyünk a magyar faluba, első köszöntőül jólesően fogad bennünket a falu csendje. A főváros ezerféle lármája után ez a csend megnyugtat és egyben meggondolásra tanít. A fővárosi embert a technikai eszközök százai veszik körül, amik életét zajossá, idegessé teszik, a falusi ember életéből ezek teljesen ki vannak kapcsolva és helyüket egyedül és kizárólagos uralommal a természet foglalja el. Az ég azur kéksége vídammá, derüssé teszi a falun élő emberek kedélyét, a napfényben a falusi ember azt az erőforrást látja és tiszteli, ami a földbe vetett magot csirába hajtja, zöld kalásszá neveli, hogy végül száraz természéssé érlelje. Az égen úszó báránnyelvényekben a természet poétikus játékát érzi és a sötét, haragos felhőkből, az ég dörgéséből, a villámcsapásokkal terhes nyári zivatarokból a természet felséges erőit tanulja megismerni s egyben vallásos lelkét áthatja az az ösztönszerű érzés, hogy a felhők mögött a Mindenség örök ereje él.

A fővárosi ember a maga mindennapi roha-

Trianon.

*A „grande nation“, — dicsőség népe,
Egész világ szíve — a Szajnapart;
Ó, hogy rajongtam egykor érte,
Hogy áztatott engem, botor magyart.*

*Feledtem őseim kudarcát,
A csábító Napoleoni eselt;
Feledtem, hogy Rákóczi honát
Csalárd ígéretés gáncsolta el.*

*Beszédje cifra, hogy ne értsék, —
Velünk is mindig rókamódra bánt;
Hős sasnak képzelém a vércsét,
Nemes babérnak mardosó csalánt.*

*Hazug jelszó: — Világszabadság, —
Amit győzelmi zászlajára írt;
Millió testvérem sorsa rabság,
Hű nemzetemnek ásta már a sírt.*

*Halálra szánt galádul engem,
Lefogta harcban ellankadt karom;
Megölne már, de nem engedem, —
Világrakürtölöm szent riadóm:
— Pusztuljon, vesszen Trianon!*

Barényi Ferenc.

A kínai forradalom.

Ritka európai, aki megérti, hogy mi megy manapság Kínában végbe. Folyóiratok és napilapok már évek óta hoznak kisebb-nagyobb időközökben közleményeket a kínai polgárháború egy-egy újabb fázisáról, melyek felett a szem rendesen unottan siklik tova a következő cikkhez. Így pl. Girves kapitány a Revue Militair Française f. évi júliusi számában közölt tanulmányát nem lehet megérteni, ha segítségül nem vesszük Pú kínai tábornok magyarázatait a kínai lélektani állapotokról.

Ennek az értelmetlenségnek többféle oka van. Elsősorban hiányzik a legtöbb olvasónál az összefüggés, az áttekintés. Azután olyan monoton ez a polgárháború, minden kimagasló események híján, hogy nem képes az érdeklődést hosszabb időre lekötöni. Végül teljesen tehetetlenek vagyunk a kínai nevekkal szemben, mert nem

mondanak nekünk semmit, tehát nem vagyunk képesek megítélni, vajjon kinek-minek a neve az, amit olvasunk, személy-e, vagy tárgy-e? Sőt előfordul, hogy egy tudósításban ugyanaz a megnevezés többféle módon van írva, tehát több személy vagy tárgy fogalmát kelti. De ha megfelelő figyelemmel mindezen akadályokat le is győztük, mert érdekel bennünket mindaz, ami velünk egy időben él és történik, akkor még mindig nem vagyunk képesek a kínai eseményeket megérteni, ha európai felfogásokat veszünk alapul.

A kínai ember elsősorban tisztán ázsiai, vagyis a legkifejezettebb egoista, a mi beteges humanizmusunk szemszögéből nézve. Az egoizmus a kínai minden gondolatának és cselekedetének rugója, melynek segítségével teljesen és tökéletesen boldogul. Ahol mindenki egoista, ott mindenki saját erejéből boldogul, tehát semmi szükség humanizmusra, szocializmusra és hasonló európai berendezésekre.

Ezen szempontból nézve kezd némi világosság derengeni a kínai polgárháború felett, amely ennél fogva távolról sem hasonlítható egy európai háborúhoz; tényleg nem is hasonlít.

Végnélküli huza-vona, katonai események nélkül. De nem is az a célja a kínai polgárháborúnak, hogy egymást pusztítsák, hanem tisztán csak az egyes kormányok között felmerült hatalmi kérdéseknek tisztázását szolgálja.

A császárság bukásával az óriási kínai terület több kisebb-nagyobb hatalmi csoportra bomlott, aszerint, hogy hány ember volt képes a hatalmat egy vagy több tartomány fölött magához ragadni, melyek közül néhányan egymással szövetségbe a többiek ellen hadakoznak. Tehát nem két ellenpárt háborújáról van szó, hanem néhány erőszakos főember harcáról egymás ellen a legfőbb állami hatalomért.

Az egymás közötti szövetezések nem állandóak. Volt szövetségesek egymás ellen fordulnak és ismét összefognak egy harmadik ellen. Néhány lép a szinterről és csak hónapok után jelenik ismét meg. Néhányan a harc folyamán semlegesnek nyilvánítják magukat, hogy adott pillanatban ahhoz csatlakozzanak, ahol előnyt látnak.

Szervezett hadseregekről — élelmezésről, ellátásról, zsoldról — európai értelemben szó sincs!

A legtöbb csoportfőnök serege legalább is felerész-

násában sohasem figyeli az eget; egész lényét a földiség köti le, az az élet érdeklő, ami körülötte zúg, zakatol s aminek ő soha meg nem nyugvó rabszolgája. A fővárosi ember mégis azt hiszi magáról, hogy földi sorsát ő maga irányítja, ő maga kovácsolja egyéni szerencsáját. Ezzel szemben a falusi ember reggel, ha a nap első sugarai felköltik, az égre néz és összekulcsolt keze az Istentől kéri egész napi munkájához a kedvező időt. Mert a falusi ember a természet gyermeke s munkájában is a természethez alkalmazkodik. Este, ha nyugovóra tér a nap, a falusi ember megfigyeli, vajjon nyugodtan bukott-e le a látóhatár mögé és így jó időt ígér-e holnapra, avagy izzó, vörös gőzzel bukva alá, másnapra szellet vagy esőt jósol-e be?

A falusi ember kezenyomán évről évre új élet fakad: a szeme láttára lesz a földbe vetett, élettelennek látszó magból hajtásba szökő csira, új növény, amely magokat érlelve, egy eljövendő élet reményeit, a jövő bizonyosságát, a természet örök erejét hirdeti. Ezért van az, hogy a falusi ember hívő lélekkel fogad minden csodának látszó életjelenséget és lelkétől távol áll a természettel szemben való kételkedés. Viszont ez a magyarázata annak is, hogy a falusi ember mindenbe belenyugvó lelkű s minden sorsot isteni rendeltetésként fogva fel, mindent a fatalista nyugalomával fogad.

Amíg a falusi ember általában önmagában egész, bevégzett értéket termel és terményei olya-

ben banditákból áll, akik ellenszolgáltatásként a szabad rablás jogával élnek. Tisztek, úgy mint legénység annak a szolgálatába mennek át, aki jobban fizet, — vagy legalább is többet ígér — hadvezérek seregestül pártolnak át a másik csoporthoz, anélkül, hogy „árulás”-ról lehetne szó, hiszen amellet mindnyájan Kínát szolgálják!

„A hadvezérek nem hűséget követelnek tőlünk” mondja az Európában nevelődött fiatal Pú tábormegvezető, „hanem vérünket — egy tál főzelékért. De mi történik, ha ez a főzelék is kimarad? Akkor annak adjuk a vérünket, aki jobban fizet. Ez a kínai morál. Ha az ember egyszer kinainak született, az is marad.”

De azért vérengzésről szó sincs, tehát modern irtó fegyverek sem kellenek. Inkább színpadi felvonulásokat rendeznek, mint ütközeteket. Elcsúsztak csak véletlenségből fordulnak elő, sebesültek is csak ritkán. De annál több a hadifogoly, akiket a saját csapatok kiegészítésére és erősítésére lehet használni. Ha a hadvezérek harciasak volnának, akkor egy-kettőre nem maradna kínai — mondják a kínaiak.

A kínaiak kínai kérdésekben mindig és mindenkor teljesen egyetértenek. Ahol politikai vagy katonai elmentések merülnek fel, ott mindig külső befolyásról van szó.

A legjobb példa erre a néppárt. (Kuo-min-tang.) Ez a párt egész Kínában el van terjedve és külföldön is mindenütt vannak tagjai, ahol kínaiak élnek. A párt a társadalom összes rétegeit magába öleli, melyben kínai célokat illetően mindenki egyetért: a népkormányzást és a tartományok autonómiáját követelik.

Külföldi ügyekben azonban a párt meg van hasznulva. A jobbpárt bolsevistaellenes, a balpárt kommunistaellenes; sőt utóbbi tagjai közül sokan egyszersmind az ugyancsak elterjedt kommunistaszervezetben is mint tagok szerepelnek.

Megnehezíti az általános helyzetet a kormányok pénzszerűsége, sőt teljes pénztelensége. A pekingi pénzügyminiszter pl. már 10 hónapja nem látott egy fityinget sem. Miből fizesse a hadsereget és a hivatalnokokat és miből éljen ő maga? Ezt nehéz volna megmagyarázni. A többi miniszterek csak segítenek magukon, ki ahogyan tud. A közlekedési miniszter az utazási jegyek árán jut némi jövedelemhez, a belügyminiszter a választási célokra szánt áldozatokból él, a földművelési miniszter eladta a tiltott város falát, építkezési célokra. De a

nok, amikre minden embernek szüksége van, vagyis közszükségleti cikkek, addig a városi ember — ha szellemi munkát végző foglalkozást űz — kézzel nem fogható, gazdaságilag meg nem mérhető értékeket termel, munkája eredményét nem látja úgy maga előtt, mint a falusi ember. Ha pedig a városi ember gyárimunkás, úgy a gyártott cikkeken csak rész-munkát végezvén, az alkotás gyönyörét, a munkája hasznosságának érzését nem érzi úgy át, mint a falusi ember. Ebből fakad az a különbség, amivel a falusi ember önmagát többnek, munkáját külön-nek tartja, mint a városi emberét. Ebből származik a falusi ember rátartisága, büszkesége, amikor ki-mondja véleményként „ha mi nem dolgoznánk, úgy éhen pusztulna a város”.

Amilyen rátartó és büszke a falusi ember a maga munkájának a gyümölcseire a városokon élő emberekkel szemben, olyan kicsinynek érzi magát a természet erőivel szemben való viaskodása körül, mert érzi, hogy egy jégeső, árvíz, vihar vagy fagy tönkretelheti egész évi munkája eredményét. Ebben keresendő egyik magyarázata annak a ténynek, hogy a falusi ember ösztönösen vallásos, mert mindennapi kenyere függ az Isten akaratától.

A falusi emberek egymással szemben sokkal inkább szolidárisak, mint a városiak. A falusi embereknek ezen összetartása abból a tényből ered, hogy munkájuk azonos, megélhetésük közös erőttől függ, a természet csapásaival szemben csak össze-

pénzügyminiszternek legalísiman egy fillérje sincs; mert az adókat a helytartók szedik be, akik abból még a pénzügyminiszter által minimum gyanánt megjelölt „egyötöd” részt sem hajlandók a pekingi kormánynak beszolgáltatni, mert kell „hadí célokra”. És ha beszolgáltatják — akkor a pénz „útközben”vész el. A pénzügyminiszter tehát kénytelen elsősorban idegenek, de belföldiek, különösen bankok és kereskedők ellen is folytonos sarcolásokat alkalmazni.

A helytartók ugyanezen fegyverrel élnek, ha az adók nem eléggé kiadósak. A pénzszerzés leghasználatosabb trükkje abból áll, hogy kiküldenek sarcolási csapatokat az utcára, amelyek minden valamirevaló kereskedő ajtaja előtt elkezdnek egy nagy gödröt ásni. Hogy senki az üzletbe ne léphessen be. A kereskedők persze kiváltják magukat — az előírt taksával.

Katonának az megy, aki nem képes magát másképpen fenntartani. Ezeket a főparancsnokok ide-oda tolják, amíg lehet. Mert a kínai katona, amelyik más megélhetési lehetőséget talál, egyszerűen otthagyja a katonai szolgálatot. Így például Ho-Nan tartományba sok ezer katonát hoztak Mandzsuriából. Ezek több hónapja át nem kaptak se pénzbeli, se természetbeni ellátást; tehát maguk voltak kénytelenek azt beszerezni, amennyiben a háború közötti nagy közökben mindenféle polgári munkába szegődtek és annyira beleélték magukat az új viszonyokba, hogy soha többé nem mentek vissza haza Mukdenbe; — de csatába se mennek már, hanem békés polgári életet folytatnak az új hazában.

Ha még hozzáképzelnék, hogy a Kínában 1911 óta permanens zavarásban a belföldieken kívül mások is halásznak, akik a saját érdekeik kedvéért lelkiismeretfurdalás nélkül minden eszközt kihasználnak, körülbelül annyit fogunk megérteni, hogy a mai kínai állapotokban maguk a kínaiak sem igen láthatnak tisztán — különösen a pénzügyi helyzetben nem. De azért „Újév napja elmúlik a Kína marad” tartja a közmondás, értvén „újév” alatt a szokásos fizetésrendezési terminust.

Mielőtt a szorosán vett katonai műveletek ismertetésére áttérnénk, lássuk az általános helyzetet Kínában és körülötte:

A tenger felől a nyugateurópai nagyhatalmak ostromolják a kínai partokat, hogy minél jobban megvethessék a lábukat Kínában. Mongolia szociális köztársaság

fogva védekezhetnek, így egymásra utaltságuk indokoltan szükséges.

Viszont az az érzés, ami a falusi emberek közt mint összetartás jelentkezik, a városi emberekkel szemben távoltageként nyilvánul meg. A falusi ember őszi esőzéskor, téli hóvíz idején, avagy tavaszi hóolvadáskor, sáros időben be van szorulva házába és még portáján is sarat dagaszt a lába, földjeire nem mehet, a rossz utak miatt fuvarozásokat nem végezhet, míg ha történetesen ez időben városba viszi az útja, látván ott az aszfaltozott járdát, a makadám-utakat, a gyorsjárású autókat, szóval a közlekedés kultúráját, lelkét önkéntelenül (bár indokolatlanul) az az érzés hatja át, hogy a falusi ember élete a mostohagyermek sorsa.

A falusi ember az állatokat ösztönösen szereti. Hiszen az ő kezén lesz a kis csikóból pompás ló, vagy a kezes borjúból szeme előtt fejlődik ki a fejőstehén. Ezzel szemben a városi ember a gép korszakát éli: előtte a villany szerepel hajtóerőként és büszkesége az autóban összpontosul.

A falusi ember legfőbb büszkesége a szép ló. A falusi lélek igaz megnyilvánulása hangzik ki ebből a közismert népdalból is: „Szép asszonynak, jónak, jójárású lónak kár megöregedni!”

Alig ismerem büszkébb úrlovast, mint egy jó módú magyar kisgazdát, ha legjobb két lovát salangos hámmal befogja könnyű, kis szekerebe, házanépével a szomszéd falu templomába, búcsúra vagy

lakodalomba hajt. Ő előtt nincs akkor versenyló, nem létezik luxusautó, nem adná az ő — maganevelt — pár lovát mindezekért.

Viszont útja közben, a faluja határán túl minden — vele szembe jövő — embert a lova után ítél meg. Szép pár ló jön vele szemben, azt megnézi; rossz ló jön el mellette, lesajnálja, míg a gyalogosan járó földit tekintetre sem méltatja.

A falusi magyar paraszt alapgondolkozásánál fogva arisztokrata; úr. A portáján úgy mozog, úgy fogadja az oda belépőt, mintha egy középkori várúr lenne. Mintha az angol törvény szellemét ismerné, amelyik azt tartja, hogy „az én házam, az én váram!”

Ebben a szellemben nevelődik fel a falusi gyermek és ebben a gondolatvilágban serdül eladóvá falun a leány. Ennek az arisztokratikus felfogásnak folyományaként a gazdát portáján és családja felett feltétlen uralom illeti meg. Ezt ismeri el a magyar asszony, mikor életpárját „uram“-nak titulálja és amikor a gyermekek apjukat „apámuram“ megszólítással tisztelik meg.

Olyan a magyar gazda a családjában, mintha benne a régi római familia családfője (paterfamilias) találta volna meg folytatódását. Avagy mintha az ázsiai nagy pusztákról: a Volga-menti ősmagyar hazából, a Káma-folyó bársonyfüves partjairól idekerült ősi nemzetségfők egyenes le-

a moszkvai szovjetek protektorátusa alatt áll. A theokratikus Tibetben angol befolyás uralkodik. Turkesztán az energikus kínai Jang által kormányozva Moszkvának ellenszegül. Maga Kína teljesen át van itatva a kommunista tanáival, melyek terjesztésére a zürzavaros viszonyok a legalkalmasabb feltételeket szolgáltatják. A bolsevisták rövid idő alatt annyira lábrakaptak, hogy ma a kínai hadvezérek mindenütt üldözik a kommunistákat; még ott is, ahol eleinte nagyon is rá voltak szorulva Oroszországra, vagyis az orosz pénzre, mint a kantoniak, vagyis a déli csoport.

A kínaiak maguk között talán már régen befejezték volna a háborút; ha Moszkva nem volna. De a szovjetnek nem érdeke, hogy Kínában végleges állapot alakuljon ki, ha nem bolsevista. Alig hogy egy helyen elnyomják a kommunista agitációt, nemsokára rá más helyen üti fel a fejét és a polgárháború újból fellángol. Tehát Kína egyenesen Moszkvának köszönheti, hogy nem képes megnyugodni.

Eleinte a szovjetek befolyása Mongolián át csak Kelet-Kínára szorítkozott, ahol sikerült Kan-szu tartomány helytartóját Feng-Ju-Sziang-ot (röviden Feng) a bolsevista céloknak megnyerni. Feng ezáltal ellentétbe került a többi északkeleti hatalmasokkal, akik részben ellene fordultak, részben kétes magatartást tanúsítottak. Az eredménytelen hadakozás évekig húzódott, míg Feng annyira délfelé szorult, hogy el lett vágva az orosz támogatástól. Erre hosszabb ideig nem lehetett hallani róla.

Ez volt a polgárháború első fázisa: Az Észak a Kelet ellen.

Időközben délen vonult fel egy nagy viharfelhő.

A már említett népszövetség a „Kuo-min-tang“ alapítója, a hírneves Dr. Sun-Jat-Sen átvette Kanton kormányzását és megkezdte a politikai harcot Peking ellen. Csakhamar belátván, hogy nem boldogul hatalmas támasz nélkül, segítségül hívta az angolokat.

Ezek visszautasították a beleavatkozást az idegen állam belügyeibe. Viszont az oroszok kapva kaptak az alkalmon, hogy befészkeljék magukat Dél-Kínába. A hírhedt Borodine csakhamar elkészült a bolsevik politikai szervezéssel, de a kezdet nehézségei oly nagyok voltak, hogy Sun-Jan-Sen elbukik, ha az energikus Csiang-Kai-Sek (röviden Csiang) meg nem menti a helyzetet. Sun-Jat-Sen halálával (1925) Borodine magá-

hoz akarja ragadni a hatalmat, de Csiang kiúzi Kantonból az egész bolsevista hadat. Borodine erre Han-Kau-ba megy és ott szervezi meg a kommunista ideák mentsvárát, miáltal úgy a déli, mint az északi csoportokkal keveredik harcba. Ekkor ismét feltűnik az elfelejtett keleti csoport (Feng) és segít Borodinenak.

Ezáltal keletkezik 1927 tavaszán a jelenlegi paradox és a világháborúban eddig elő nem fordult helyzet, hogy egyszerre három hadviselő fél van, melyek mind-egyike a másik kettő ellen harcol.

Csiang megkísérli az egyesülést az Északkal a közös kommunista ellenség ellen, de nem jut eredményre, mert az északiak Sanghai visszaadását követelik tőle, amit Csiang nem hajlandó teljesíteni. A helyzet tehát apró fel- és le-hullámzások dacára továbbra is változatlan és senki sem képes megítélni, hogy mikor és milyen módon lesz a polgárháború befejezhető. Addig semmi esetre sem, amíg Moszkva megakadályozhatja.

Ami magát a hadműveleteket illeti, azok katonatudományi szempontból semmiféle értékkel nem bírnak. Huzavona!

Ezzel az egy jó magyar szóval az egész háboruszkodás jellemezhető, amelyben a fővezérek nem katonák, a katonák pedig banditák.

Áttekintés céljából azonban nem lesz érdek nélkül való a következő magyarázat az egyes nagyobb csoportokról.

Csang-Cso-Lin csoportja (kb. 150.000 ember.) Csang Északkeleti tulajdonképeni ura. Mint Észak-Mandzsúria kormányzója magához ragadta Cséli tartományt és a pekingi kormányt. Megszállotta Közép-Mongoliát és ezáltal délre szorította Feng seregét. A bolsevisták nagy ellensége. Jó barátságban áll a japánokkal Dél-Mandzsúriában. Igen gazdag. Főtörekvése Kanton ellen irányul, de nagyon messze van tőle.

Csang-Csun-Csang (kb. 150.000 ember.) Schan-Tung tartomány helytartója. Előbbi vazallusa. Katonai csupa esőeselékből állanak.

U-Pei-Fu. Hunan és Hupé tartományok ura. Honan-t is befolyásolja. Ő ellene irányul később a déli csoport fő akciója, melynek folyamán csapatainak nagy része átpártol a déliekhez.

Szun-Csuán-Fang. Sanhai és az 5 legszebb kínai tartomány ura. Régente O-Pei-Fu hadmagya és Csang-

származója állana előttünk a magyar falu mai életében.

Ezért lesz a falusi magyarból jó katona, mert otthon, a családi élet tűzhelyénél tanulja meg az engedelmisséget, a tekintély tiszteletét, a kor megbecsülését és mert abban a szellemben nő fel, hogy az egész világ függésből és alárendeltségből áll. Már ott megtanulja azt is, hogy csak a hosszas engedelmisség útja vezet a parancsolás jogához.

A magyar falu társadalmi élete szintén a szerzett jogok tiszteletére, a kor és tekintély elismerésére van berendezve.

A falu társadalmának alapja a vagyon. A falu lakossága sok társadalmi rétegvonalból áll. A rétegeképződés alapja a földvagyon nagysága. Mindenkinek annál súlyosabb szava van falujában, minél nagyobb számot mutat a földkönyve. Minél több adót fizet, annál több köze van a falu életsorsának irányításához. Nem egyéb ez, mint annak az ősi jogelvnek gyakorlati megnyilvánulása, hogy a jogoknak a kötelességekkel egyensúlyban kell állniuk. Nem hiába szokták mondani, hogy a magyar jogásznép, mert hiszen még a falu társadalmi életrendeződésénél is jogelv érvényesül.

A vagyonon alapuló társadalmi rend érvényre jut még a falusi templomokban is, mert a tehetősebbek több egyházi adót fizetnek s így az Isten házában is előkelőbb helyen levő padba ülnek házuk népével együtt.

Csun ellensége, később szövetségese. 1926 októberig semleges, mert biztonságban érezte magát. Amikor a kantónisták terjeszkedni kezdtek, megijedt és amidőn Chiang elérte a Jang-Cze folyót és Peking felé indult, ő is elene fordult, ámbár seregének nagyrésze és összes haditengerészete átpártolt a déliekhez, Cse-Kiang tartomány helytartója önállóan nyilvánította magát és Sanghaiban 112.000 kommunista munkás sztrájkolt ellene.

Csiang-Kai-Sek. Kantón 265.000 emberének generálistusa. A Kuo-min-tang segítségével ereje hirtelen óriási mértéket ér el. Fiatal és céltudatos. Jól fizeti katonáit és hízeleg nekik. 1926 elején magához ragadja a két szomszédos tartományt, majd tavasszal hirtelen a Jang-Cze folyamig tör elő. Visszaveti U-Pei-Fu-t, majd Sun ellen fordul és észak felé szorítván őt, beveszi Sanghait. Átkel a Jang-Cze folyón is, de az Északiak visszavetik és most a folyam két partjáról lövöldözik egymást és néznek farkasszemet.

A felsorolt csoportokon kívül még számos kisebb csapatok, bandák, hordák viselnek háborút saját szakállukra. Ezek közül a leghirhedtebbek U-Pei-Fu egyik tábornoka (Csin-Jun-Ao) Ho-Nan tartományban szervezett „vörös lándzsások”, amelyek Csang hadait megakadályozták, hogy átkeljenek a Hoang-Ho folyón.

Csang úgy látszik mégis megállapodásra jutott az Északiakkal, mert végül Han-Keu ellen fordul, ahol Borodine egy új bolsevik kormányt szervezett. Ez az ellenségesség inkább csak demonstrációs jellegű. A legkomolyabb volt legutóbb a szituáció Ho-Nan-ban, mert Jang-Sen és U-Pei-Fu Han-Keu ellen fordultak. Csang is Han-Keu ellen igyekszik, de a „vörös lándzsások” nem engedik át a Hoang-Ho-n és Feng oldalban fenyegeti.

Mindebből kitűnik, hogy a kínai polgárháború nem katonai, hanem tisztán politikai jellegű erőpróba egyrészt a bolsevismus rendbontó igyekvései és az ősrégi kínai konzervatizmus közt, másrészt a kínai hatalmasok erőpróbája egymás között.

Tekintve a kínai birodalom hatalmas kiterjedését, a polgárháború még évtizedekig is eltarthatna, ha — Japán nem lép közbe. Japán számára ez a legjobb alkalom, terjeszkedési vágyának az ázsiai szárazföldön

Sőt még Amor, a szerelem istennője is tiszteletben tartja ezt a falusi rendet, mert a házasságok — amelyekről tudnivaló, hogy a mennyben köttetnek — rendszerint az egyenlő vagyoni helyzetű fiatalok között jönnek létre. Ha mégis itt-ott meg-esik, hogy a fiatalok túlteszik magukat ezeken a szempontokon és evg gazdag leány szegény zsel-lerbe szeret, vagy egy jómódú gazda fia szegény zsellérlánnyal lép frigyre, ez nagy megbeszélésre ad okot és bizony erős megpróbáltatásokon megy az ilyen szerelem keresztül, amíg eljuthat az ol-tárig.

A magyar faluba kerülő idegent hosszú ideig bizalmatlanság veszi körül s csak ha alaposan ki-ismerték már, kerül be az idegen a „jött-ment”-ek számításán kívül eső kategóriájából a falunak szá-mottevő és számbavett társadalmi rétegvonalába.

A csendőrség, mint intézmény, a falu népe részéről köztiszteletben és megbecsülésben áll. Minden község szívesen látja, ha csendőrörsöt kap, mert az a személy- és vagyonbiztonság emelkedését eredményezi, a falu becsületének kifelé való növekedését jelenti és egy hatalmas kulturtényező hatásával jár együtt. Az őrsbeli csendőrök a falu társadal-mának szívesen látott vendégei, idővel tagjai, akik a faluban egyéni igényük, súlyuk és képességük arányában helyezkednek el. Ha pedig hosszabb szolgálati idő elteltével nyugdíjba vonulva, a falu-ban telepednek le, az előljároság és képviselőtes-

további teret hódítani (eddig csak Dél-Mandzsuriát tartja megszállva), miután semmi kilátása nincs, hogy az annyira óhajtott Filippinákat megszerezze.

A genfi konferencia összeomlása Anglia támogatásával szabad kezet enged Japánnak a Keleten: a szét-szaggatott kínai birodalom részéről pedig a japánok aligha fognak komoly ellenállásra találni.

Amerikából érkezett hírek (Toledói Hiradó) szerint Japán Sanghaiban diplomáciai képviselők útján az Észak és Dél kormányainak egy egész sor ultimatív követelést adott át, amelyek teljesítése a gyakorlat-ban Mandzsuriából és Mongoliából japán gyarmatokat csinálna.

A japánok követelik, hogy Kína Mandzsuriában adja meg nekik a korlátlan földvásárlás jogát, követelik továbbá, hogy Mandzsuriában és Mandzsuriától nyugatra tetszésük szerint vasutakat építhessenek, míg Kínának megtiltják, hogy ezekkel párhuzamosan vasútvonalakat létesítsen.

Japán továbbá politikai protektorátust követel a Csang-Cso-Lin által Peking körül megszállva tartott tartományok fölött és azzal fenyegetőzik, hogy abban az esetben, ha a nacionalisták Santungtól északra elő-nyomulnának, Japán megszállja Santungot és ott meg-erősíti csapatait, hogy éket verjen az Észak és Dél közé.

Inter duos litigantes — tercius gaudet.

Még világosabb lesz előttünk a kínai polgárháborút borító homály, ha a számottevő hadvezérek egyikével közelebb megismerkedünk. Utána azután már könnyű lesz — a többit elképzelni.

Felix Ternoy, a L'Écho de Paris-ban érdekes képet nyújt az egyik kínai hadvezér pályafutásáról, amely kép nagyjából alkalmasint a többiekre is illeni fog:

Csang-Csun-Csang tábornok a kínai polgárháború-nak kimagasló alakja úgy is mint hadvezér és azért is, mert — 220 cm. magas óriás. Vállalkozó, derék, bőkezű és — semmiképpen sem aggodalmaskodó. Pályáját mint bandita kezdte, azután Csang-Cso-Lin katonája lett. Rövid idő alatt százados, majd ezredes és az orosz határon dandárparancsnok. Eleinte 5000 embere volt, akikről oly jól gondoskodott, hogy orosz menekültekkel és japán kulikkal csakhamar felszapo-

tület tagjai lehetnek és maguknak a falu társadalmi életében tisztos helyet biztosíthatnak.

A falu hétköznapja rendes, nyugodt, reggeltől estig tartó, a természet szabad ölén végzett tempós munkában telik el; nem úgy, mint a városok hétköznapjai, ahol a 6—8—10 órából álló, hajszott, idegölő, zárt levegőben végzett munkát hétköznapokon is követheti az éjszakába nyúló mulatozás. A falu társadalma és esendje nem ismeri a hétköznap mulatozást. A falu hétköznapjai munkában, éjszakai csendes pihenésben telnek el.

A vasárnap beköszöntésével azonban a feltétlen munkaszünet napja kél fel a falusi emberekre. Már az előző szombat este kisérik az udvarokat, rendbehozzák a házak táját, sőt a porták előtti gyalogjárót is elseprik, hogy a házak előtti ülökék: a „töcikék“ tisztán várják a falu pihenve ünneplő népét. Ünnepnep délelőttjén a falu népe templomaiba megy, hogy Istenét hite szerint tisztelje, segítségét kérje. A leányok hajadonfővel, míg az asszonyok korukhoz mért selyemkendős bekötött fejjel, kezükben virágescokorral mennek az Ur házába. Az ünnepnep délutánja a csendes szórakozásnak van szánva. Míg a falu hétköznapja a szántóföldeken és a portákon belül él, addig vasárnap délután az utcára megy ki a falu népe. Az öregebb gazdák a házuk előtti ülökéken gyűlnek össze, megbeszélve a múlt eseményeit, kutatják a jövő lehetőségeit, politizálnak, meghányják-vetik az

rodik a serege 15.000 főre, kiket felruház, felfegyverez és begyakorol. Nem hat másképpen, csak személyes példájával, akár Anguszttus esászár: ha Csang-Csung-Csang iszik, akkor az egész dandár részeg. Ha üres a kassza, akkor együtt éheznek.

Csang-Cso-Lin árulással gyanúsította és Mukdenbe hívta. Csang-Csung-Csang tudta, hogy mi vár reá, de annak dacára sem szökött meg, hanem jelentkezett Mukdenben, ahol rögtön börtönbe vetették. Amint a polgárháború U-Pei-Fu ellen kitört, Csang kinevezte hadosztályparancsnokká. Csakhamar kitünteti magát, személyes bátorsága kiváló, semmitől sem riad vissza. Amidőn a kormány egy kellemetlen ujságírótól politikai megfontolások miatt nem tud szabadulni, Csang egyszerűen elfogatja és főbelöveti. A japán útépítő munkások közül bérsztrájk miatt kétszázat egyszerre lefejeztet. Tékozlása, nembánomsága és tudatlan barbársága megszámlálhatatlan adomához szolgáltatott bő anyagot.

Tartománykormányzói állást vonakodik elfogadni, ellenben a háboruszkodás az eleme. Mindig arra fordul, ahol harcokra van kilátás, követve — negyven felesége által.

Csapatai imádják. Ő az egyetlen kínai tábornok, akinek árulástól nem kell tartania. 1925-ben elfoglalta Sanghait, egész Ázsia legzsírosabb falatját. Mukden akkor már harcban állott Fenggel és kénytelen volt Sanghait U-Pei-Funak átengedni, hogy megnyerje szövetségesnek Feng ellen. U-Pei-Fu hadnagyát, Sun-Csun-Fangot küldi Sanghaiba, Csang pedig mielőtt átadná a várost, hét napi szabad rablást engedélyez katonáinak és megígéri, — hogy visszajön.

Vissza is jött 1927-ben, amikor Sun elvesztette a várost a kantoniak javára. Csangnak kellett azt ismét az északiaknak visszaszerezni.

Ez az ember és eljárása jellemző a mai kínai korszakra. Az emberek vezére és idomítója. Katonai tudása nulla, amint a katonai tudomány különben is teljesen ismeretlen fogalom volt Kínában — a jelen korig. Mert újabban Borodine katonai szellemben neveli követőit és egy szép napon Csang-Csung-Csang is kénytelen lesz Dél-Kína „Dux et Imperatorja“, a lett zsidó Borodine, vagy a japánok előtt megfutamodni.

P—y—V.

ő kis világuk sorját, felemlegetik a nagy háborút és átnézve a látóhatáruk szélén, találgatják: vajjon mikor kerül vissza az az elszakított nagy város, ahová azelőtt a búzájukat eladni vitték, ahol a vásárokon olyan jó lacipecsenyét ettek, ahol azelőtt 15—20 esztendővel „regruták“ voltak, vagy ahol Rákóczi hamvai várják a magyar feltámadást!

Ez alatt a leányok körbeállva táncolnak, dalolnak, kergetőznek és ingerkednek a legényekkel, akiket kétszer sem kell biztatniok, hogy ők is beleavatkozzanak a „cikka-macská“-ba és azután lesz visongás, leánykacaj, enyelgés és itt-ott egy-egy ellopott csók is! Mert így, ezeken a vasárnapi délutánokon gyullad ki a faluban a fiatalság tüzeből a szerelem lángja.

A falu vasárnapjához tartoznak még a leventék sportjai és férfias mérkőzései is. Itt mutatja ki a falu fiatalsága, hogy ki az első legény a faluban?

Ma a levente-verseny győztese a falu legbüszkébb legénye. Őt veszik körül a kortársai, a szavának súlya van, a tekintetét elkapni jól eső érzés, akivel kezet szorít, megtiszteltnek érzi magát. Olyanféle szerepet tölt be ő a ma magyar falujában, mint valamikor a boldog békevilágban a „Zugsführer úr“, aki húsvétra hazajöve, a falu legényeinek irigyelt bálványa, az érdeklődés közepontja volt! A piros „siszbojt“ láttára feldobogott a leányzók szíve és boldog volt az a „Maris“ vagy „Julis“, akitől aznap egy cuppanós csókot lopott a vitéz úr (— amit nem is nagyon kellett lopni! —).

Emlegetik is egyre az öregek, hogy akkor jön csak rendbe a világ, ha majd mi is sorozhatunk és ha „októbernek első napján be kell masirozni.“

A falu népe a hatóságokkal szemben a tartózkodó tisztelet érzésével viseltetik. A falusi ember nem szereti, ha bármiféle hatósággal van dolga, mert úgy érzi, hogy abból rendszerint az ő megszokott mindennapi életének valamilyen megzavarása következik be. Hiszen a falú az a legkisebb önkormányzati szerv, amelyik a törvényhozás, igazságszolgáltatás és közigazgatás intézkedéseit végső fokon megérzi. A falú semmit sem kezdeményez, mégis minden intézkedés hozzá fut le, mint utolsó olyan szervhez, amelynek engedelmeskednie kell.

A falu jogi sorsát a bíró intézi a törvénybíróval és a hitesekkel. Ők azok a személyek, akik a falu életébe a hatóságok rendeleteit átvisszik. A sok rendelet, törvény és intézkedés — amikor ide ér — leegyszerűsödik a falusi ember gondolkozásmódjához és hozzáalkalmazkodik a falusi nép életmódjához.

A falu kultúrájának magvetője a tanító, aki a gyerekeket írásra-olvasásra, számolni és énekelni tanítja. Amit a tanító elkezdett, azt folytatja a lelki nevelésben a pap. Míg a haladottabb a földművelés fogásait a falusi földesúrtól tanulja meg, vagy lesi el a falu egyszerű földműves népe vagy kiscgazda közönsége.

A falusi fonóban késő őszi és téli estéken kukoricafosztás és kenderfonás mellett szól a magyar nóta; a falusi fantáziából megszületnek a babonás elbeszélések, a csodavárások és a mesék.

Itt-ott egy-egy ujságolvasó „tudálékos“ bácsi elbeszéli a többieknek, hogy „mit ír a pesti ujság“.

A csendőrör a falu kulturéletében a rendet, a tisztaságot, a törvénytiszteletet, a személy- és

vagyonbiztonságot jelenti. A csendőrben látják az öregek azt a katonát, amelynek valamikor ők is voltak; a fiatalok tisztelettel nézik a fénylő csendőrszuronyt és a falu lányainak szíve nótakergető széles jó kedvében hevesebben dobog, ha eszébe jut a csendőr, akihez a szíve vonzza őket.

Ez a magyar falu, ahol a magyar nép dolgozik a magyar jövőért és ahol a magyar ugarba vetett mag várja a feltámadást.

Cz. F.

A határfolyókról.

Irta: Braunwehri BRAUN-WIMMER VIKTOR
m. kir. folyamőr főkapitány.

A magyar földön ezidőszerint legnépszerűbb angol lordnak a békerevizitót szolgáló céltudatos tollharca napirenden tartja itthon is, a trianoni béke által teremtett tarthatatlan helyzet bírálását. Ha a manapság oly sokat emlegetett „trianoni”-határt közelebről szemügyre vesszük, úgy azt látjuk, hogy ez a vonal — mivel azt tekintet nélkül az etnográfiai helyzetre és a földrajzi viszonyokra vonták — minden más, csak nem természetes. A magyar földet öntöző folyók idegen területen ömlenek össze, aminek az a következménye, hogy a vízi összeköttetés egyrészt a Dráva és Duna, másrészt a Tisza és Duna között csak idegen területen át és ellenőrzés mellett lehetséges. A határvonal általában merőlegesen metszi a folyókat, itt-ott követi ugyan a Dráva folyását, de hajózható vizen hosszabb összefüggő vonalat csak a Szob—Oroszvár közötti Dunaszakasz (153 km.) képez. A békeszerződésben megalapozott Dunaegyezmény a nemzetközi víziút közös folyamszakaszain az általános rendszert gyakorlását különös feltételek nélkül a parti államokra bízta, a nemzetközi hajózási rendszabályok végrehajtását illetően pedig úgy intézkedik, hogy az érdekelt parti államok erről közös megegyezés alapján, ennek hiányában pedig az állami fennhatóságuk korlátain belül külön-külön gondoskodjanak. Nem sok magyaráztatra szorul, hogy a politikától teljesen eltekintve, a rend szempontjából a közös megegyezés csak előnyös lehet. A magyar—cseh—tót Dunaszakaszra vonatkozó közös egyezmény létesítését célozzák azok a tárgyalások, melyek tavasszal Prágában kezdődtek és amelyeket a jövő hónapban a cseh—tót bizottsággal itt Budapesten folytatunk.

A m. kir. csendőrségnek köztudomás szerint igen fontos szerepe van a határmenti szolgálatban, éppen azért talán nem lesz teljesen céltalan, ha a „Csendőrségi Lapok”-ban ismertetek egyet-mást a határfolyókról, úgy ahogy ez egy rövid cikk keretében éppen lehetséges.

A határok megállapításánál, ha ott nemcsak a bosszúvágy és rosszakarat, hanem a részrehajlatlan ész és böles belátás is jelen vannak, különös előszeretettel választják ki a folyókat (a tavakat is), mivel ezek igen jól fölismerhető „természetes” határvonalakat képeznek földterületek között. Ha egészen pontosan vesszük, a folyam által adott határvonal már természetből fogva sem tekinthető teljesen maradandónak, azonban a vízépítés technikájának mai előrehaladottsága mellett szükségtelen ezt különösen számításba venni.

Ha tehát a matematikus szemüvegén keresztül nézzük ezeket a határvonalakat, úgy ezeknek változatlan jellege és pontossága csak relativ. Legelőször is az nyilvánul meg előttünk, hogy a víz folyását geometriai vonalnak nem lehet tekinteni, mivel felszíne egy sávot — tehát egy kisebb vagy nagyobb kiterjedésű sík felületet — képez. Amint ezt megállapítottuk, rögtön az a kérdés merül fel, hogy: most már hol van ezen a sík felületen a határvonal? A válasz szempontjából három különféle vonal jöhet tekintetbe, és pedig

1. a folyó partszéle,
2. a folyó középvonala és
3. a hajóútvonal (Thalweg) a folyóban.

Ennek megállapítása, illetőleg érvényes meghatározása azért fontos, mert a kiválasztott határvonal el-

helyezkedésétől és irányától függ többnyire a határszakaszon lévő szigetek és az ott utóbb képződő lerakódások hovátartozósága is. Olyan építményekre vonatkozólag, melyek a határfolyam mentén, vagy azon magán emeltek (pl. a hidakra), külön megállapodások szükségesek.

Nézzük már most, milyen körülmények alakulnak, ha a fent említett három vonalat egyenként vesszük tekintetbe.

1. Ha egy állam határa a folyó partszélelével esik össze, úgy a tulajdonviszonyok különféleképpen alakulhatnak. Előfordulhat, hogy a szomszéd állam határa is csak a túlsó folyó-part széléig terjed; ebben az esetben a folyó maga az így határolt államok fennhatóságán kívül esik, akár csak a tenger; de az is elképzelhető, hogy egy harmadik állam tulajdonában van. Az előbb említett eset a Rajnát illetően a középkorban tényleg fennállott: „Rhenus ex una ripa Galliae, ex altera Germaniae limes.”

A tulajdonviszonyok illetően való alakulása a mai időkben nem nagyon valószínű; gyakoribb, és ma is még praktikus jelentőséggel bír az az eset, hogy a határfolyamszakasz mindkét határállam közös és osztatlan birtokában van.

Előfordulhatna végül még az az eset is, hogy az egyik állam határa csak a folyópart széléig terjed, a határfolyam pedig kizárólagosan a másik határállam birtokát képezi. Ez az eset akkor állhat be, ha egy eddig birtokon kívül lévő folyóvíz vétetik tulajdonba, vagy ha az államok különös viszonyokra való tekintettel ilyen értelmű szerződéseket kötöttek. Ilyen szerződéseket ma már alig lehet elképzelni, de a XVII. és XVIII. században ismételt előfordultak. (Pl. 1796-tól Baden és Franciaország között 6 évig volt egy ilyen szerződés érvényben.) Folyóvizeket osztatlan, közös tulajdonban (pro indiviso) az elmúlt évszázadok történetében ismételt találunk. Tudott dolog, hogy a tulajdonközösség mindig a viszálykodás csiréit rejti magában; azért mi sem természetesebb, mint hogy az érdekeltekből az a törekvést váltja ki, hogy a tulajdon minél előbb pro rata fölosztassék. Éppen ezért az ilyen megállapodásokat az újabb szerződések kerülnek.

Mint már fentebb rámutattam, a part széle, mint az a vonal, mely a szárazföldet a víztől elválasztja, általában nem változatlan, hanem a vízállás folytonos változásaival együtt változik, miért is határvonalnak különösen nem alkalmas. Ez az oka annak, hogy a gyakorlatban a határmegjelölésre rendszeren egy bizonyos vízállásnak megfelelő partvonalat választanak ki, mely a tényleges állapottól függetlenül, változatlan marad. A legalacsonyabb vízállás vonalát nem célszerű választani, mert többnyire víz alá kerül. Az ellentétes érdekek kiegyenlítésére legmegfelelőbb a középvízállásra vonatkoztatott határvonal. Az egyes államok vízrajzi törvényeiben ez okból többnyire ezt a vonalat alkalmazzák. Nemzetközi vonatkozásban azonban ez a vonal sincsen általánosan elfogadva. Gyakran előfordul, hogy az az állam, mely kizárólagos birtokában van egy vízfolyásnak, igényt emel a szemben lévő másik part egy részére is. Érdekes például szolgáln az 1891-ben kötött francia—svájci szerződés, amelyben az Ecuvoire és a Barbarine partjain az egyik szomszédállamnak éppen csak annyi partterület lett biztosítva, ami a már létező vagy később létesítendő hidak parti támszerkezetei részére szükséges.

A múltban kötött szerződésekben nagy árterülettel bíró folyóknál az egész árterületet is még azon állam területéhez számították, amelynek birtokába a folyó tartozott. Ilyen folyóknál, amelyeknél az apály különösen érezteti hatását, rendszerint a legmagasabb árvíznek megfelelő partvonalat kell tekinteni.

Amint az elmondottakból láthatjuk, határmegállapításoknál a folyó partszéle elég sokoldalú megfontolásra készlet.

2. A gyakorlatban azt látjuk, hogy a határfolyó nemcsak az egyik partmenti állam birtokában van, hanem a szomszédok között realiter . . . van felosztva; ebben az esetben az igazság a szomszédok egyenlő mértékben való részesedését kívánja meg. Ennek az alap gondolatnak irányítása mellett határvonalnak természetesen a folyó középvonala látszik a legalkalmasabbnak. Mit értsünk a folyó középvonala alatt? Talán a leghelyesebb definitió, ha úgy mondjuk: a folyó középvonala az a vonal, amely egyenlő távolságban a

partoktól, a folyó hossz tengelyét követi. Megint visszatérünk oda, hogy a partvonalakat a középvízállásra kell vonatkoztatni. A matematikus pedig megint azt állapítja meg, hogy a középvízalap éppen ezen okból nem fog minden időben a vízfölület közepével összeesni, mert a víz állás ingadozásai, valamint a medertalajnak egyenetlensége következtében oldalirányban mindig eltolódások fognak mutatkozni. Ehhez járul még az is, hogy a partok széleinek letöredezése vagy törmeléklerakodások következtében is folytonos változásoknak van kitéve a középvízalap, ha csak nem lett valami módon (pl. különleges határjelekkel) maradandóan megjelölve.

Utóbbi esetben már nem nevezhetjük a határt természetesennek, mert éppen olyan konvencionális, mint akármelyik szárazföldi határvonal.

A XVIII. század végéig megkötött szerződésekben, amennyiben a határfolyamok megosztása került szóba, majdnem kivétel nélkül a középvízalap szerepel. Újabb keletű szerződésekben már a sodorvonalat (hajózóutat) is választották határvonalnak. Legújabbán a versaillesi békeszerződés (XXX. cikk) a nem hajózható határfolyókban határnak egyöntetűen a folyóvíz közép-vonalát jelöli ki.

3. A harmadik vonal, amely a határfolyók megosztásánál tekintetbe jöhet, a hajózóút. A hajózóút alatt általában a medernek azt a vonalát kell értenünk, amely a lefelé haladó hajónak hajózásra legalkalmasabb. Ez rendszerint a folyó legmélyebb medrével esik össze. Epp úgy, amint a vízfolyást, mint síkfelületű sávot kell tekintetbe venni, úgy a hajózóutat sem lehet geometriai vonalnak tekinteni, mivel a zavartalan hajózás térbeli igényeinek megfelelően ez is egy szélesebb vagy szűkebb felületsávot képez. Ebből megint az következik, hogy — mivel felületsávról van szó — ezt megint: vagy a szomszédok közös tulajdonának kell tekinteni, ami azonban a birtokközösségből származó valószínű súrlódások miatt nem ajánlatos, vagy pedig ebben a felületsávban kell tényleg egy vonalat megjelölni, amely a képzelt határt alkossa. Ezt a képzelt határvonalat a meder tengelyének nevezhetjük, amely a mederben található legmélyebb pontokat összekötő irányvonallal azonos. (Nys szerint: „On nomme axe du Thalweg la lique de son cours que déterminée par la suite non intempere des sondes les plus profondes“.)

Bővízü folyóknak gyakran olyan elágazásai vannak, melyek egyformán és egyidőben alkalmasak a hajózásra. Ebben az esetben határvonal a mélyebb, tehát a hajózásra alkalmasabb, ág után igazodik: ha azonban a főág a természeti körülményekből nem lenne megállapítható, úgy a határt csak különleges szerződések alapján lehet kijelölni. Bővebb magyarázatot nem kíván, hogy a meder a víz folyása következtében folytonos változásoknak van kitéve. Ennek az a következménye, hogy a hajózóút irányvonala is tartósan eltolódásoknak van kitéve. Ezek az eltolódások vagy lassan nyilvánulnak meg, vagy pedig, így árvizek alkalmával, hirtelen és átmenet nélkül lépnek fel. A vízszabályozás modern technikája sem képes ilyen változásokat teljesen megszüntetni; végeredményben tehát a medert, vagy helyesebben ennek tengelyét sem lehet változatlan határvonalnak elismerni. Az országhatár megrögzítésének érdekében a múltban (1840. évi francia—badeni határszerződés) azt a kivezető utat követték, hogy egy-egy évre szóló érvényességgel a parton felállított határjelekkel bizottságilag jelölték meg a meder tengelyét, amely a következő bizottsági bejárásig a határt alkotta. Bennünket közelebbről az érdekel, hogy a közös Dunaszakaszon jelenleg hasonlóképen van azáltal kijelölve a határ, hogy a partokon 500 m. helyközökkel határkövek helyeztetek el, melyeken méterekben a határvonal távolsága ezen parti jelektől van megjelölve. Mivel az így megállapított konvencionális vonal a tényleges hajózóúttól idővel lényegesen eltér, aminek következtében az ilyen rendszerű határmegállapításnak főelőnye, — hogy t. i. a hajózás érdekeit szolgálja — elvesz, gondoskodás történt aziránt, hogy tízévenként a határvonal újra megállapíttassék.

Az előadottakból kivehető, hogy folyóvizeknél a határvonal kijelölése elég nehézségbe ütközik, de az is kétségtelen, hogy olyan számtani pontossággal, mint ez a szárazföldön lehetséges, keresztül nem vihető. A szakírók véleménye megoszlik a lehetséges módszerek

előnyeit és alkalmazását illetőleg. Talán leghelyesebb az az elv, hogy hajózható folyóvizeknél a határt a hajózóút mentén kell vezetni, a hajózásra alkalmatlan folyóknál pedig a folyó középvonala legyen a határ.

A folyamhajózás ügyeit a határfolyókon általában közös megegyezések rendezik; bennünket azonban ez a kérdés közvetlenül nem érdekelhet, mert, mint a bekezdésben már említettem, hajózható folyóvizeink az 1923. évi XIV. t.-c. alapján (Dunaegyezmény) nemzetközi jelleget nyertek.

A vizeknek a hajózáson kívül még tekintetbe vehető kihasználása például: itatásra, öntözésre stb., valamint a halászat és vadászat, nemkülönben a kavics és homok kitermelése a folyóból, általában minden parti államnak saját terület határára belül olyan feltétellel szabad, ha abból a szomszédnak kára nem származik. Tehát közös folyamszakaszon például az egyik állam nem végezhet még saját határára belül sem olyan kotrásokat, amelyeknek következményeképpen a vízfolyásának iránya a szomszédnak károsodását eredményezhetné.

Végül még néhány szóval a határfolyóvizekben található szigetekről is meg kell emlékezni. Ezeknek hovátartozósága rendszerint a folyóvíz sorsától függ. Logikus, hogy abban az esetben, ha a folyóvíz egy állam tulajdonában van, akkor a szigetek is oda tartoznak. Közös folyamszakaszon minden parti államhoz azok a szigetek tartoznak, melyek a határvonal és a partszéle között vannak. Előnyéül számíthatjuk a hajózóút mentén húzódó határvonalnak, hogy szigeteket nem oszt szét két birtokrészre, ami azonban abban az esetben, ha a folyó középvonala képezi a határt, előfordulhat. Ha a folyamiban iszaplerakodás következtében új szigetek képződnek, úgy ezek sem maradhatnak birtokon kívül, hanem azon állam területéhez számíttatnak, melynek határain belül képződtek.

A fentiekben röviden összefoglalt elvek és jogfel-fogások ismertetésével, remélem, teljesen felesleges munkát nem végeztem.

A csendőr és a nő.

Írta: SZENKOVITS ANTAL tiszthelyettes.

Nincsen a világon még valami, amiről annyit, olyan sokféle változatban és összefüggésben írtak volna, mint a nőről. Sokféle szempontból vizsgálták már a nő szerepét az ember életében, de azt hiszem, hogy a csendőr szemüvegén keresztül nem olyan gyakran, hogy ne írhatnék róla.

Attól a perctől kezdve, hogy a nőben a nőt felfedezzük és észrevesszük, belép az életünkbe s el sem hagy azután a sirig vagy még azon is túl. Nemcsak egyesek szerencséjének vagy szerencsétlenségének, de országok sorsának is sokszor volt jó vagy rossz kovácsa a nő, aki egyaránt képes arra, hogy a gonosztevőt megjavítsa és börtönbe juttassa a tisztességest. A nőnek jelentős szerepe van a férfi életében, még ha az a férfi történetesen csendőr is.

Sőt akkor talán még jobban. Az a különbség, amely a polgári élet és a csendőr élete között a követelmények tekintetében fennáll, nem korlátozódik egyedül csak a szolgálat terére, hanem kiterjeszkedik a csendőr magán- vagy családi életére is s arra, hogy az utóbbi téren meg tudja-e állani a helyét a csendőr vagy sem, nagyon sokszor döntő befolyása van a nőnek, akit az élet útjába sodor.

Ha a polgári egyén meg akar nősülni, azt a törvény korlátai között szabadon teheti. Nem tartozik senkinek számadással afelől, hogy hogyan és miből fognak megélni, hogy méltó-e hozzá az, akit elvesz s hogy jó vagy rossz sorsát pecsételi-e meg a házassággal. Önmagáért csak önmagának felelős s tetteinek jó vagy rossz következményeit maga

Képek a salgótarjáni csendőriskola épületének alapkövetelési ünnepségéről: Dr. Scitovszky Béla belügyminiszter elhalad a kivonult esendőrszázad arevonala előtt.

viseli. Nem így a csendőr. A csendőrnek nemcsak önmagával szemben, hanem a testülettel szemben is kötelezettségei vannak, amelynek tagja s amelynek tekintélyében és köztiszteletében maga is osztozik. Természetes joga tehát a testületnek, hogy megnézzé azt a nőt, akit félig-meddig a kebelébe fogad s aki a testület egy tagjának egy egész életen keresztül a hitvese akar lenni.

Sokat jártam-keltem bajtársaim között, sokat láttam és tapasztaltam és sok történetet tudnék elmesélni, amelyeknek mind ezt az egy címet adhatnám: „A csendőr és a nő”. Azt hiszem tehát, hogy nem leszek egészen hivatlan, ha bajtársaimnak ezen a téren egynéhány szerény tanáccsal szolgálok.

Mindenekelőtt azzal a nővel kívánok foglalkozni, aki a csendőrnek nem vagy még nem a felesége. Mert rendszeren hosszú út vezet addig, amíg az ember az oltárhoz kerül és rendszerint ez a hosszú út a legveszedelmesebb is, különösen a fiatalabb korban. Az esküvő már rendszerint csak a lezárása életünk egy korszakának s megkezdése egy újnak, a komoly házasság korszakának.

Azokat a nőket, akik a csendőr legényéletében szerepet játszanak, három kategóriába osztanám.

Az első kategóriába azok a nők tartoznak, amelyekkel a csendőr minden különösebb szándék nélkül

csak társadalmilag érintkeznek, vagyis akik, hogy úgy mondjam, a csendőr társaságához tartoznak. Ezeknek a száma általában nem nagy, hiszen a csendőrnek sem ideje, sem alkalmja nincsen arra, hogy kiterjedt társadalmi életet éljen. Természetes, hogy amilyen a csendőr társasága, olyanok a nők is, akikkel ott érintkeznek. Magához illő társaságban a csendőr rendszerint bajtársai családjainak nőtagjaival, köztiszteletben álló gazda-, iparos- vagy hozzáillő tisztviselő-családok tagjaival érintkeznek s világos, hogy az érintkezésnek is olyanoknak kell lennie, amelyet a társaság megkövetel. Az ilyen nőkkel való érintkezés nem káros a csendőrré, mert jómodorú, tisztességes nők társaságában modora csiszolódik, elsajátítja a könnyed, síma, udvarias viselkedést és társalgást. Jó társaságba, ahol nem az ivás és a kártya a főszórakozás, a csendőr is könnyen beleilleszkedhetik s egy-két szabad óráját kellemesen eltöltheti anélkül, hogy magát féltennie kellene.

Természetes, hogy a csendőr társaséletének sem szabad elfajulnia, nem szabad annyira vinni, hogy a csendőr minden szabad idejét a laktanyán kívül töltse, bármennyire hozzáillő társaságban is. Én pl. teljesen elegendőnek tartom, ha a csendőr hetenkint egyszer keresi fel a maga társaságát, akkor sem időzve ott többet, mint legfeljebb 21–22 óráig.

A csendőr viselkedése a társaságába tartozó nőkkel szemben általában tapintatos, figyelmes és feltétlenül udvarias legyen. Tiszteletlen magaviseletnek, goromba vagy frivol beszédnek, tréfának semmi esetre sincsen helye, még akkor sem, ha mások erre rossz példát adnának. Ha a csendőrnek komoly szándékai nincsenek vagy még nem lehetnek, féltékenyen óvakodjék minden olyan kijelentéstől, amelyekből egy nő esetleg komolyabb következtetést vonhatna le. Erre nagyon kell vigyázni, mert könnyelmű viselkedésünkkel vagy kijelentésünkkel egy leányt könnyen csalódásnak tehetünk ki, vagy a jóhírnevét tehetjük tönkre.

Ne foglalkozzunk feltűnően sokat senkivel sem. Ismerni kell e tekintetben a falusi népnek a régi szokásokhoz ragaszkodó, konzervatív felfogását és ez óvatosságra int. Ha erősebb köteléket nem akarunk, vagy nem akarhatunk, akkor pusztán szóraozásból ne keltsünk fel a nőben olyan érzelmeket, amelyeket viszonzni nem akarunk vagy nem tudunk. Az ilyen nővel csak társaságban legyünk együtt s kerüljük a magunkramaradást, mert ez találgatásokra ad alkalmat.

Az elővigyázatosság egyébként a csendőr szempontjából is nagyon ajánlatos. Könnyen megeshetik, hogy a fiatal csendőr, aki még csak nem is gondolhat a házasságra, vonzalmat érez valaki iránt. Az ilyen eseteknek rendszerint nem szokott jó végük lenni, mert ilyenkor a csendőrnek választania kell a pályája és a nő között. Nagyon sok tragédiának és elhibázott életnek volt már okozója az ilyen hiábavaló szerelem. Még rosszabb a helyzet természetesen, ha a szerelmet valamelyik fél nem viszonzza. Ennek a következményeit már ismerjük, tudjuk, hogy mire képes a szerelmében csalódott férfi és még inkább a nő.

Az elővigyázatosság másfelől azért is indokolt, mert különösen ma az ember nagyon könnyen áldozatául eshetik érdemtelen mamák és leányok furfangos eselszövéseinek, amiből az ember rendszerint csak akkor szokott magához térni, amikor már késő. Ilyenkor a mamák természetesen még a látogatást is elkerülik annak, mintha ők lettek volna a eselszövéők s szinte méltatlankodnak, hogy „a mai fiatalok“ szívügyeikben annyira furfangosak, hogy még az ő éles szemük sem vett észre semmit. A ravaszabb esetekben még maga a leány sincsen beleavatva a dologba, mert a mama tart attól, hogy ügyetlenségével elrontja a dolgot.

Nem csendőrhöz, de bárkihez is méltatlan, eléggé el nem ítélhető és kegyetlen dolog egy tisztességes nőnek irántunk való vonzalmát vagy tapasztalatlanságát kihasználva, a nő becsületét beszennyezni. Az ilyen eljárást nem lehet szépíteni, nem lehet a vádoló lelkiismeretet azzal megnyugtani, hogy a dolog kettőn mulik, mert az, ami a csendőrnek csak futó kaland, a nőnek egész életére kiható tragédiájává válhatik.

A nők második csoportjába azokat sorolom, akikkel a csendőr azért tart fenn érintkezést, mert feleségül akarja venni.

Erről természetesen csak olyan csendőrnél lehet szó, aki már elérte azt a kort és szolgálati időt, hogy nőülési engedélyt kérhet. Túlkorán nem jó megkezdeni a háztűznézést, mert a hosszas várakozás nem válik mindig a jegyesek javára.

Talán felesleges hangsúlyoznom, hogy a csendőr jól nézze meg azt, akihez komolyabb szándékkal óhajt közeledni. Futólagos béli vagy társasági ismeretség ehhez semmi esetre sem elég. A nőt ott kell megismerni, ahová vinni akarom: az otthonában, a maga természetes környezetében. A „nézd meg az anyját, vedd el a lányát“ elve mindig helytálló volt és az is marad.

Az úgynevezett „modern“ női típus nem a csendőrnek való, sietek azonban hozzátenni, hogy a modernségnek nem a bubifrizura a jele, hanem az életfelfogás és a gondolkodás. Aki túlságosan sokat foglalkozik magával, az nem ér reá másokkal, a családjával foglalkozni. Aki könnyen fogja fel az életet, az nem képes annak a terheit hordozni s aki nem szereti a konyhaszagot, az elvárja, hogy szakácsnőt tartsanak neki, akár van miből, akár nincs. Már pedig az élet terhe csak megosztva nem nehéz: az egyiknek keresni kell a kenyeret, a másiknak megsütni. De se megkeresni, se megsütni, csak megenni, az már nem megy.

Hála a magyar falu konzervativizmusának, mindenütt bőségesen akad jó feleségnek való leány, csak tudni kell megtalálni. Nem szabad egyedül a szívre vagy az érzékiségre hallgatni ott, ahol az ész tanácsára van szükség. Én azt hiszem, hogy legalább egy évi ismeretségre minden körülmények között szükség van ahhoz, hogy a csendőr a maga választottját valóban megismerje és viszont, hogy a menyasszony is megismerje a jövődöbelijét. Nem tudom, de gondolom, hogy talán a csendőrségnél jelenleg előírt előjegyzési rendszer — ha nem is kimondottan —, de közvetve ezt a célt is szolgálja.

A legszerencsétlenebbek azok a házasságok, amelyeket csak a külsőségekre alapítanak. Nincs mulandóbb dolog a földön a szépségnél és a fiataloságnál, amelynek varázsából minden nap letöredezik egy-egy keveset s ha üres lelket találunk a lehullott máz alatt, a szépséggel és fiatalsággal együtt a szerelem is elpárolog. Az érzékiség pedig csak addig mohó, amíg kielégülést nem nyer, azután önmagára un és új élvezetekre vágyik.

Ne vonjuk be a mátkaság idejét rózsaszínű ködbe, ne kerüljük jövődö életünk komoly oldalainak megbeszélését, ellenkezően, igyekezzünk minél többet beszélni róla, hogy leendő élettársunk gondolkodását megismerhessük. Ne a szavakból, hanem a gondolatokból igyekezzünk olvasni. Egy elejtett szó, egy elhallgatott felelet vagy egy önkéntelen válasz sokszor többet mond, mint amit szóval el lehet mondani.

Ha most precizirozni akarnám azokat a követelményeket, amelyeket én egy csendőr arájával szemben felállítanék, akkor azokat körülbelül így tudnám összefoglalni: legyen jónevelésű, tudja, hogy mi illik, mi nem, mit szabad és mit nem; legyen jó modorú, szerény és alkalmazkodó; legyen vallásos, szerényigényű és főleg házias és — természetesen — vonzódjék ahhoz, akinek felesége akar lenni. A szépséget még utolsó sorban sem említem.

A családdal szemben mindenesetre meg kell követelni, hogy tisztességes és jó hírnevű legyen, anélkül, hogy pl. egyes családtagok kisebb eltévelyedéseiből az ártatlan arára nézve túlságosan szigorú következtetéseket vonnánk le.

Képek a salgótarjáni csendőriskola épületének alapkövetelési ünnepségéről: A salgótarjáni honvéd zászlóalj tiszti küldöttsége és a kivonult cserkészek az ünnepségen.

Mindezeket felül azonban — sajnos — az anyagiakat is figyelembe kell vennünk. Őszinte részvétellel vagyunk azokkal a szegény leányokkal szemben, akiket a jó Isten is feleségnek teremtett, akik lelküknek és igazi nőiességüknek minden áldását vinnék magukkal mindennél többetérő hozományul a házasságba, amely elérhetetlen messzeségben lebeg előttük csak azért, mert szegények, — mégsem mondhatók egyebet, mint azt, hogy a házasságnak nemcsak érzelmileg és erkölcsileg, hanem anyagilag is megalapozottnak kell lennie.

Nem értem ez alatt azt, hogy a házasságot kereseti alkalomnak vagy az adósságtörlesztés egyik módjának nézzük. De azzal a szerény valamicskével, amivel a házassághoz egyáltalában neki lehet kezdeni, az arának feltétlenül rendelkeznie kell. Ha még olyan ideálisan fogjuk is fel a házasságot, akkor sem kívánhatjuk, hogy a férj leszállítsa az életszínvonalát azért, hogy egy nőt is képes legyen eltartani, mert hiszen ennek nemcsak a férj, hanem a feleség is éppen úgy megadja az árát. A férj reájön, hogy rosszul cselekedett, a feleség érzi, hogy mindez őmiatta van..., innen már csak egy lépés van az első sírásig, amelyet aztán hamarosan követ a többi.

Sok olyan eset van, amikor az arának kimutatható vagyona nincsen ugyan, de önálló keresettel rendelkezik, sőt sok esetben többet keres, mint a vőlegénye. Én az ilyen esetet mégsem tartom egészen

ideális megoldásnak és pedig egyszerűen azért, mert ha valaki férjhez megy, az első gyermek után már nem igen tud kenyérkereső pályán működni. Ismertem asszonyokat, akik a háztartás vezetése mellett hivatalba, üzletbe stb. jártak, vagy mint tanítónők tanítottak: rövid időn belül ott kellett hagyniuk a foglalkozásukat, mert a kétszeres terhet nem bírták. Ha pedig nincsen foglalkozás, nincs kereset sem.

Sokszor láttam olyan esetet is, hogy a jegyesek csak ravasz mesterkedéssel voltak képesek még a megkívánt legminimálisabb vagyont vagy keresetet is kimutatni. Az illető bajtárs azt hitte, hogy a kincstárt csapja be, pedig önmagát csapta be, még pedig alaposan. A leggyakoribb ilyen eset az, amikor az ara varrónői ismereteire van a kereset alapítva. Varni ma minden jó háziasszonynak tudnia kell, varróműhelyt azonban csak ott lehet nyitni, ahol van is kinek varrni. Kicsiny községekben erre aligha nyílik sok alkalom.

Hogy az arának mennyi vagyonnal kell bírnia, azt összegszerűen nehéz megállapítani, én úgy gondolom, hogy ennek a vagyonnak a *minimumát* a nőülendő csendőr összjövedelme két évi összegének értékében lehetne megállapítani. Nincs erre természetesen szükség, ha magának a csendőrnek van ilyen értékű vagyona; akkor nem baj, ha az arájának semmije sincs.

Amit a nővel szemben való viselkedésre fe-

tebb általánosságban mondtam, az fokozott mértékben áll arra a nőre, akit jövő élettársunkul szemeltünk ki. Szeretetünk mellett juttassuk kifejezésre feltétlen tiszteletünket is. A jegyesség tartama alatt viselkedjünk kifogástalanul és kerüljük a csak rosszra vezető bizalmaskodást. Nem győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy a nő tisztaságát még gondolatban se sértsük meg. Azzal szemben pedig, aki maga ad alkalmat arra, legyünk nagyon elővigyázatosak és óvatosak, mert a férjfogásnak ez a módja semmiképpen sem nevezhető tisztességesnek. Aki pedig tisztességtelen úton pályázik reánk, azzal szemben joggal lehetünk bizalmatlanok.

A nőknek a harmadik kategóriája az, akikkel a csendőr komoly szándék nélkül szerelmi viszonyt folytat. Erről a kategóriáról a legnehezebb beszélnem, de meg kell tennem, mert a csendőr életében legtöbbször ezek a nők játsszák a legnagyobb szerepet s legtöbbször nem jó értelemben. Ez már valóságos probléma, amelyet nem intézünk el azzal, hogy nem beszélünk róla. Egyszerű tilalommal sem írhatjuk ki, mert a természet törvényeivel szemben nem lehet tilalmat felállítani, de arra mégis csak törekednünk kell, hogy az ilyen viszonyoknak legalább a legveszedelmesebb fajtáit kiküszöböljük.

Szolgálati Utasításunk a „rossz hírben álló vagy a csendőr állásához nem illő“ nőszemélyekkel való bizalmas érintkezést tiltja, amiből esetleg az is következhetik, hogy a csendőr állásához illő nőszeméllyel nem tilos a bizalmas érintkezés, különösen, ha az minden feltűnés nélkül, megfelelő diszkrét formák között történik.

Még ebben a tekintetben is legyünk válogatósak. Züllött, a társadalomból számkivetett nőket feltétlenül kerüljünk, mert az ilyenek mindenre képesek. Az semmiesetre sem engedhető meg, hogy a csendőr előljárók vagy mások háztartási alkalmazottaival folytasson viszonyt, vagy hogy őket otthonukban felkeresse, mert ezért már a csendőr fenytést érdemel. Bajtársak hozzátartozóival és általában férjes asszonnyal tisztességes ember nem folytat viszonyt. Ha mi megköveteljük másoktól, hogy a családi életünket tisztelje, akkor nekünk is tisztelnünk kell a másokét. Ez már számos szomorú és végzetes esetnek volt az okozója.

Óvakodjunk az ismeretlen nőszemélyekkel való futólagos viszonytól. A legtöbb betegség így keletkezik.

Legyünk tapintatosak. Viszonyunkról rajtunk kívül senkinek se legyen tudomása. Kerüljük a feltűnést, viselkedésünk ne vonja mások figyelmét a nőre. Lovagias ember nem kérkedik a szerelmi ügyeivel.

Legyünk mértékletesek. A féktelen kicsapongást testi és szellemi összeroppanás követi. Nagyon helytelen némelyeknek az a felfogása, hogy abból lesz a jó férj, aki legényévei alatt „kizivatarozta“ magát s aki beleunt az élvezetekbe. Mekkora hazugság, milyen hamis felfogása ez az életnek! Ennek a felfogásnak a következménye rendszerint csak az utódokon nyilvánul meg a maga borzalmas valóságában.

Az életerő elfecsérelésén kívül ott vannak ennek a fonák szerelemnek a maga legtöbbször elmaradhatatlan betegségei. Ezt a kérdést a legtöbb

ember rendszerint nagyon könnyelműen kezeli s azzal nyugtatja meg lelkiismeretét, hogy ilyen betegsége minden embernek vagy volt, vagy van, vagy lesz. Ebben a felfogásban tükröződik vissza egész nemtörődömségünk és könnyelműségünk. Ez nem törvényszerűség, hanem az elbukottak hamis jelszava, amivel magukat vigasztalni igyekeznek.

És hogy ez a felfogás különösen a testületünkben is el van terjedve, annak sajnálatos bizonyítéka, hogy kórházat járt csendőreink nagy százaléka nemi beteg. Némelyek még súlyosbítják a helyzetüket azzal, hogy betegségüket eltitkolni vagy kuruzsolni igyekeznek s csak akkor mennek orvoshoz, amikor annak már a súlyosabb következményei kezdenek mutatkozni. Ma nincs olyan nemi betegség, amelyet — ha idejében orvoshoz kerülünk — tökéletesen és biztosan ne tudnának gyógyítani, de egy pár napi vagy heti halogatás már súlyos következményeket és hosszú, kínos gyógykezelést vonhat maga után. Természetesen nem elég az, ha azonnal orvoshoz megyünk, hanem arra kell törekednünk, hogy a betegséget megelőzzük. Minden csendőr lássa el magát feltétlenül prophylaktikus felszereléssel s azt mindig hordja magánál. Csak egy kis gondossággal is minden bajt elkerülhetünk.

Egyszóval ennél a kérdésnél nem ajánlhatok egyebet bajtársaim figyelmébe, mint a minden téren való óvatosságot. Azt felesleges hangsúlyoznom, hogy minden szerelmi ügynek mindenki maga viseli a következményeit, mert az nem megengedett, hanem bizonyos esetekben legfeljebb csak megtűrt lehet. Ezek a következmények sokszor anyagi téren érintik legsúlyosabban a csendőrt, az apasági keresetek formájában. Bizony nagyon sokan vannak, akik évekig nyögik egy-egy pillanat meggondolatlanságát.

A legjobb természetesen az, ha a csendőrnek senkivel sincsen viszonya. Nem igaz, hogy ez nem lehet. Mindent lehet, csak akarni kell.

Előfordul, sőt azt hiszem, igen gyakori, hogy a csendőrnek női besúgója van, akivel bizalmasan érintkezik. A női besúgó sokszor jó szolgálatokat teljesíthet, de azért itt is ajánlatos, sőt fokozott mértékben az elővigyázatosság, nehogy a nő — a csendőr feltétlen bizalmát élvezvén — többet ártson a szolgálat érdekének, mint használjon.

Néhány szót akarok itt még mondani a csendőr családi életéről, jobban mondva arról a nőről, akit minden más nő fölé messze kiemelek, a csendőr hitveséről.

Éppen úgy, ahogy a csendőrnek, amikor polgári életből a csendőrséghez lép, hogy úgy mondjam, a csendőrséghez kell idomulnia, úgy kell a csendőr nevének is bizonyos mértékben a csendőrség felfogásához és vele szemben támasztott követelményeihez alkalmazkodnia, anélkül természetesen, hogy a testület belső életébe jobban bekapcsolódna, mint illik vagy szabad.

A csendőr neje sohase tévessze szem elől, hogy az ő viselkedése egy bizonyos mértékben a férjére is kihatással van. Hiába áll egy csendőr a falu népe előtt köztisztviselőként és közbecsülésben, ha a neje viszont mindenkivel összevész és „haragban“ van, a férj helyzete előbb-utóbb tarthatatlanná válik.

A csendőr neje sohase avassa magát bele a szolgálati dolgokba. Nincs unszimpatikusabb va-

lami, mint a szolgálati ügyeket tárgyaló asszony. És ne feledje főleg, hogy férjének parancsnoki jogaiból őt semmi sem illeti meg, tehát semmi joga sincsen ahhoz, hogy az örs tagjaival vagy alkalmazottaival szemben rendelkezék. Ott, ahol az mégis előfordul, azt elsősorban a férj pipogyaságának lehet tulajdonítani és jogosan cselekszik, aki az ilyen kísérleteket visszautasítja.

Az örs szolgálati ügyei, az örskörletben előfordult esetek stb. szolgálati titkot képeznek, a Szut. szerint még a családtagokkal szemben is. Ha azonban valami ilyen ügy mégis tudomására jut — elvégre egy örslaktanyán belül is nem lehet mindent teljesen titokban tartani —, akkor érezze magát a titoktartásra éppen úgy kötelezettnek, mint a férje. Ami a laktanyán belül történik, ahhoz senkinek semmi köze, még a legjobb barátónak sem.

Az, hogy az örs tagjai egymással igazi jó bajtársiasságban éljenek, jórészt az asszonyokon is mulik. Apró-cseprő asszonyi pletykák, érzékenykedések és nevetséges hiúsági kérdések miatt már nagyon sok kellemetlenség támadt, különösen, ha előljárók és alárendeltek nejeiről van szó. Olyan örsökön, amelyek csupa nőtlén csendőrből állanak, a legritkább esetekben fordul elő egyenetlenkedés, a sok nőssel bíró örsökön — különösen, ha együttesen vannak elhelyezve — már gyakrabban. Ilyenkor aztán nem szabad zokon venni, ha az előljárók a férjjel szemben keresik és találják meg a módot, hogy rendet teremtsenek.

A mai nehéz viszonyok között a megélhetés gondja bizony túlnyomó részben az asszony vállaira nehezedik, mert neki kell „beosztania“ azt, ami van és azt, ami kellene, de nincs. Teljes tisztelettel és elismeréssel kell kalapot emelnünk derék háziasszonyaink előtt, akiknek ügyessége, takarékosága, háziassága és főleg munkája sokszor lehetetlennek látszó problémákat is megold. Legyen a csendőrásszony férjének nemcsak anyagiakban, hanem minden tekintetben méltó párja és támasza s akkor méltán elmondhatja magáról, hogy a testület érdemeiben, habár csak közvetve is, neki is része van.

Ezeket akartam megírni, őszintén, tárgyilagosan. Tudom, hogy a kérdés nagyon kényes, ez azonban — ismétlem — nem jelenti azt, hogy beszélünk sem szabad róla. Őseink tiszta erkölse sokat szenvedett a háborúnak és a forradalmaknak, azt mondják, természetes utóhatásaként, de ennek az utóhatásnak testületünkben nem szabad megnyilvánulnia. Legyen testületünk ebben a tekintetben is az erkölcs hűségese és bástyája, legyünk mi is segítségére azoknak, akik a mai kor erkölcsi cseleinek gyógyításán fáradoznak. Utódaink hálája lesz a bérünk, akik majd friss szellemmel és acélos karokkal fogják folytatni a küzdelmet, amit mi megkezdünk nemzetünk jövőjéért!

Nincsen életviszony sem köz-, sem magán-, sem nyilvános, sem háziügyek körül, sem ha magad magaddal foglalkozol, sem ha másokkal van dolgod, mely kötelesség nélkül állhatna fenn: és ennek teljesítésében áll az élet összes tisztessége, elmulasztásában összes gyalázata.
Cicero.

Macedonia.

A Balkánon ismét néhány bomba robbant fel; a Stip-i szerb dandárparancsnokot — állítólag bulgár komitácsik — lelőtték. Erre Európában nagy izgalom keletkezett, különösen az entente berkeiben. Jugoszlávia elzárta a határokat, az összeköttetések megszakításával fenyegetőzik, a Népszövetséghez fordul, fel van háborodva. Macedon komitácsik, bandák, Uj-Szerbia területén le mertek löni egy szerb tábornokot!

A szerbek méltatlankodása nagyon furesán hangzik a Balkán ismerőjének, akinek számára a Balkán eme fejleményei cseppet sem meglepőek. Hát nem fanatikus szerbek voltak-e azok, akik az osztrák-magyar trónörökösöt és nejét bosnyák, tehát osztrák-magyar területen orozva lelőtték? A pisztoly, a bomba és az orgyilkosság a Balkán politikai fegyvereihez tartoznak, tehát a szerbek előtt is jól ismeretesek!

Ezen pisztolylövés sem volt más, mint egy kissé hangos tiltakozás a Neuilly-i béke áldásai ellen... Ezt azonban a hétszer bölesek, akik Versailles és Trianon feltételeit diktálták, még mindig nem akarják belátni.

A nagyrészt bulgár Macedoniát halálos ellenségéhez, Szerbiához csatolták. Jugoszlávia többet nyelt el, mint amennyit megemészthet — most következnek tehát a gyomorbántalmak... Ahhoz sem kell különös prófétai talentum, ha már most megjósoljuk, hogy még sokkal furesább dolgok is fognak történni, ha idejekorán nem változtatnak a helyzetet.*

A bolgár kormány a legjobb akarata mellett sem képes a macedonoknak megparancsolni, hogy Szerbiának hű alattvalói legyenek. A bulgár hivatalos élet legjobb, legalkalmasabb és legtisztességesebb egyéniségei, mint miniszterek, politikusok, katonák stb. legnagyobb részben macedonok, akik Bulgáriával teljesen együttéreznek. Macedonia mindenestre súlyos problémát képez, miután a bulgárokon kívül ott szerbek, kucó-oláhok és görögök laknak, tehát nagyon nehéz dolog a néprajzi határokat helyesen megvonni.

Az entente által húzott határok azonban mindenestre a legügyetlenebbek és leghelyetlenebbek éppen úgy, mint Magyarországon. Magyarország jelenleg a mindinkább kifejlődő Rothermere-propagandával harcol a lehetetlen béke ellen, — tehát úgyszólván mozgóharcot kezdett — a macedonok pedig pisztolyokkal és bombákkal protestálnak ellene... kiki a maga módján.

Nem szabad elfelejteni, hogy a macedonok, a tartalékos tisztek szövetsége és a hadsereg voltak azok, akik Bulgáriát az utolsó percben megmentették a kommunizmustól. A tartalékos tisztek egyesületei szeptember 18-án az Alexander-Newski katedrálisban ünnepélyes istentiszteletet tartottak, amely után az egyes kerületek tagjai csapatokra osztva, zászlóik alatt — közöttük természetesen a macedonok is — díszmenetben vonultak végig Szófia utcáin. Elöl a gárda-lovasrezred zenekara, mögötte a hadügyminiszter, a lovasági felügyelő, több tábornok és katonai parancsnok.

Pünkösdi hétfőjén a macedonok tiltakozó körmenete, melyen zenekarokkal, cserkészekkel és ifjusági lövészegeleteikkel helységek szerint csoportosítva az olasz és francia követségek előtt elvonultak, kerekén 40 percig tartott. A macedonok a szerbek által Macedoniában kifejtett terror ellen tiltakozó feliratú táblákat hordoztak körül, mint: „Macedoniát adják a macedoniaknak“, „Autonomiát követelünk“ stb., továbbá a közkezdveltségnek örvendett, de meggyilkolt bandavezér Alexandroff Todor képeit stb.

Ezen folytonos tiltakozások csak nem kerülhették ki a különböző követségek figyelmét?

Még ha a bulgár kormány akarna is — hiszen a volt miniszterelnök Liapeseff maga is macedon — akkor sem volna képes győnge zsoldos hadseregével a macedonok szervezetei ellen eredményesen fellépni. A határ elzárásáról is alig lehet szó. A határzászlóaljok létszáma takarékosági szempontból igen csekély; a Duna mentén egymástól tíz-tizen négy km. távolságra elhelyezett örségek csak négy-nyolc emberből állanak. A déli és délnyugati határokon az örségek valamivel

* Azóta már az albán követ elleni halálos merénylet is megerősíti a szerző nézetét, Szerk.

Az újonnan épült miskolci esendőrlaktanya.

erősebbek, de semmi esetre sem annyira, hogy a macedon bandákkal szemben ellenállást volnának képesek kifejteni, még ha hajlandók is volnának erre. A zászlóaljparancsnokoknak nem áll nagyobb tartalék rendelkezésükre 20–25 embernél.

A macedonoktól különben Szófiában is félnek. Rövid idő előtt egy bulgár rendőrtisztviselőt, akit azzal gyanúsítottak, hogy idegen államnak végez kém-szolgálatot, előbb megintették, azután autóval elcipelték a Rilo-Dagh és Rhodope-hegység kietlen vidékébe, ott jegyzőkönyvet vettek fel vele, melyben bűnösségét beismeri és ennek alapján agyonlőtték. A belügyminisztert értesítették ezen ítélet végrehajtásáról. Bizony ismerni kell a macedonoknak a fanatizmusig fokozott hazaszeretetét!

Miután évszázadokon át a törökök zsarnokoskodtak felettük, a macedonok a St. Stefano-i előbéke értelmében (1878 március 3.) azt remélték, hogy egyesülhetnek Bulgáriával. A berlini kongresszus azonban megakadályozta ezt, — Macedonia a törököknél maradt. Mivel Macedonia bulgárai (80%) joggal féltek a török reakciótól, elkezdtek Bulgáriába kivándorolni, ahol nemsokára vezetőszerphez jutottak. Míg a macedon komité megszervezése Macedonia területén nehézségekbe ütközött és veszedelmes is volt, addig Bulgáriában a kormány többé-kevésbé nyilvános támogatása mellett ezt nyugodtabban megtehették. A múlt század 90-es éveitől kezdve a bulgár-macedon bandák összetűzései a török esendőrséggel vagy görög bandákkal napirenden voltak.

A macedon banda-mozgalmat Sarafov Boris, Panitza és Apostolov szervezték meg. Mindhármukat meggyilkolták! A bandák nyakig voltak felfegyverzve és mindig hordtak bombákat magukkal. Azonkívül minden embernél cyanikli is volt, hogy megmérgezhesse magát, ha fogságba jutna.

1912-ben a macedonok azt hitték, hogy végre sikerülni fog az egyesülés Bulgáriával. De, amint tudjuk, a szerbek éppen Macedonia miatt különböztek össze a bulgárokkal.

Bulgáriának ezen veresége óta a macedon komité nem követeli többé a csatlakozást Bulgáriához, hanem Macedonia autonomiáját. A világháború után ez irányú utolsó reménységük is eltűnt és miután a szerb terror mindig erősebb lett, újból fellobbant a komitációs-mozgalom. Ezen szervezet élén jelenleg Protogeroff volt bulgár tábornok áll, aki a mozgalmat ügyes és kemény kézzel irányítja.

Amíg a Népszövetség nem lesz abban a helyzetben, hogy a szerb terrort megszüntesse, a békediktátumok legkiáltóbb igazságtalanságait jóvátegye, addig Macedoniában robbani fognak a bombák az elnyomás elleni tiltakozásként.

Jugoszláviának sem szabad elfelejtenie, hogy minden oldalról ellenséggel van körülvéve és Macedonia erőszakos okkupációja, vagy Bulgária megszállása oly kemény dió volna, amelyen ezen nehézségekkel küzdő állam, amelynek a saját országában sincs meg a többsége, politikailag széjjel van tépve és elégedetlen, könnyen kitörhetné a fogait.

A miskolci és salgótarjáni új esendőrlaktanyák átvételi, illetve alapkövetései.

Annak a nagyszabású építési programnak, amelynek keretében a m. kir. kormány a esendőrség elhelyezését véglegesen és a modern követelményeknek mindenképpen megfelelően megoldani törekszik, két kiemelkedő mozzanata játszódott le a napokban Miskolcon és Salgótarjában.

Dr. Scitovszky Béla belügyminiszter október 9-én vette át az újonnan épült esendőrlaktanyát Miskolcon. A belügyminiszter 12 órakor érkezett meg a zöld lombokkal csinosan feldíszített laktanyába. Kíséretében voltak: Vay Kázmér miniszteri tanácsos, a belügyminiszterium rendőri főosztályának főnöke, Fischer József ezredes, a belügyminiszterium VI. c. osztályának és Schönherr Károly ezredes, a belügyminiszterium VI. b. osztályának vezetői, dr. Mikszáth Kálmán Miskolc thjf. város főispánja, runyai dr. Soldos Béla Borsod-Gömör-Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék főispánja, szentléleki Zsóry György alispán, Miskolc thjf. város szabadságon levő polgármesterének képviselőjében dr. Máday Lajos tanácsnok, Ghiczy Tihamér állami rendőrségi kerületi főkapitány, míg a műszaki kiküldöttek részéről Halmos Andor műszaki főtanácsos, a miskolci államépítészeti hivatal és Wuffka Ernő műszaki főtanácsos, a belügyminiszterium képviselőjében.

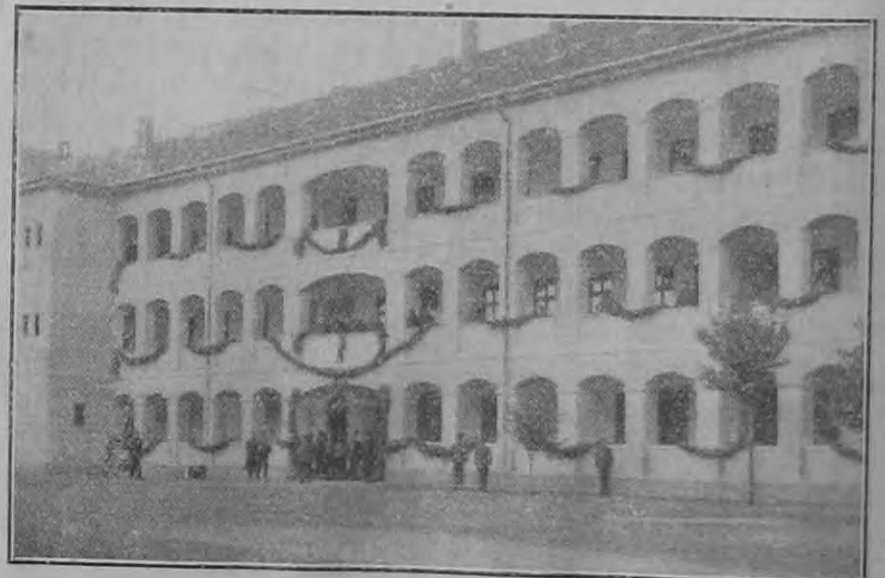
Belügyminiszter úr a laktanyába érkezésekor fogadta Nemessányi Lajos ezredes, kerületi parancsnok jelentkezését, majd Máday Lajos tanácsnok üdvözlését, aki Miskolc városa nevében meleg hangon mondott köszönetet a belügyminiszternek azért, hogy a várost ilyen szép és impozáns épülethez juttatta. A belügyminiszter ezután a miskolci esendőriskolának kivonult századát szemlélte meg, melynek elvonulása után a laktanya részletes átvétele következett. A belügyminiszter úr az átvétel során a laktanya helyiségeit részletesen megtekintette és különös elismerését fejezte ki a kiválóan helyes elhelyezkedésért, valamint a laktanya mintaszerű rendjéért és eszenciájáért, s örömeit nyilvánította afelett, hogy a miskolci esendőriskola végre méltó elhelyezést nyert. A belügyminiszter a délután folyamán kíséretével együtt visszautazott Budapestre.

Salgótarjáni esendőriskola épületének alapkövetései október 22-én folyt le szintén ünnepélyes keretek között.

A belügyi kincstár 377.000 P költséggel az ottani 90 fő létszámú esendőriskola és a szárnyparancsnokság elhelyezésére a Salgótarján r. t. város közönsége által felajánlott telken modern, minden kényelemmel ellátott épületet emeltet.

Az épületet Dr. Waelder Gyula, a kir. József műegyetem nyilvános rendes tanára tervezte, az építési munkák végrehajtását pedig zártkörű versenytárgyalás útján Haluskay Sándor mérnök, építési vállalkozó nyerte el.

Az épület alapkövetései, amely a most épült

Az újonnan épült miskolci esendőrlaktanya.

rendőrségi székház záróköletételével kapcsolatos volt, folyó évi október hó 22-én történt fényes ünnepség keretében. Az alapköletételnél jelen volt *nagykéri dr. Scitovszky Béla* m. kir. belügyminiszter és *sztranyavai dr. Sztranyavszky Sándor* m. kir. belügyi államtitkár, kíséretében voltak *Vay Kázmér* miniszteri tanácsos, *Fischer József*, *Schönherr Károly* és *Aradi István* csendőrezredek, *Éliássy Sándor* kerületi rendőrfőkapitány, a Salgótarjában állomásozó összes honvéd és vámőrtisztek, a vármegye főispánja, alispánja, a város polgármestere és a város közönsége szép számban.

Az előírt jelentkezések után a miniszter úr kíséretével elvonult a csendőrszázad és a rendőr díszszakasz előtt, azután pedig a város polgármestere üdvözölte a miniszter és az államtitkár urat, majd pedig dr. Sztranyavszky államtitkár felkérte a belügyminisztert az alapköletétel elhelyezésére. Dr. Scitovszky Béla belügyminiszter magasszárnyalású beszédében különösen a közbiztonsági szervek szolgálatának a fontosságát hangsúlyozta.

Ezután *Elsner Gusztáv* csendőrszázados felolvasta az alapköbe helyezendő okmányt és kalapácsütés mellett helyezte el a csendőriskola épületének alapkövét.

A művészi kivitelű, pergamentre írt okmány szövege a következő:

„Ezen épület építési munkái *Nagybányai Vitéz Horthy Miklós* O Főméltósága kormányzósága, *Bethleni Bethlen István* gróf miniszterelnöksége, *Nagykéri dr. Scitovszky Béla* belügyminisztersége idejében vették kezdetüket *Urunk* születésének 1927. esztendejében. október havának 22. napján.

Az építési területet *Salgótarján r. t. város* közönsége ajándékozta. Ez az előfeltétel tette lehetővé az eguelőre egyesített *Nógrád és Hont vármegyék* akkori főispánjának *sztranyavai dr. Sztranyavszky Sándornak*, most a m. kir. belügyminiszterium államtitkárának, hogy kezdeményezésére az építető m. kir. belügyminiszterium az épület felemelését elhatározhatta.

Az építési munkák tervezését *dr. Waelder Gyula*, a kir. József műegyetem tanára végezte. A munkák végrehajtásával *hallerkeői Haluskay Sándor* okl. mérnök bízott meg.

Az épület a m. kir. salgótarjáni csendőriskola és a m. kir. csendőr szárnyparancsnokság elhelyezési céljaira fog szolgálni.

Hirdesse az épület az Istenben való erős hitet, a Haza iránti szeretetet és a magyar teremtő munka erejét. Kísérje áldás mindazokat, akik az épület létrejöttében közreműködtek. Lelkesítse a Haza iránti szeretet érzésével azokat, akik ezen épületben tanítanak és tanulnak. buzdítsa őket az öntudatos kötelességteljesítés édes Hazánk felvirágoztatására.

Ezen okmány zárt dobozban beton köben helyeztetett el és az első kalapácsütést *Nagykéri dr. Scitovszky Béla* m. kir. belügyminiszter tette.

Kelt *Salgótarjában. Urunk* születésének 1927. esztendejében. október havának 22. napján, a m. kir. csendőriskola épületének alapkö elhelyezési ünnepén“.

Az okmány aláírói a következők:

Dr. Scitovszky Béla m. kir. belügyminiszter, *dr. Sztranyavszky Sándor* m. kir. belügyi államtitkár, *Vay Kázmér* m. kir. belügyminiszteri tanácsos, *Arady István* ezredes, a m. kir. I. számú csendőrkerület parancsnoka, *vitéz Panajott Sándor* őrnagy, a m. kir. balassagyarmati csendőrszázados parancsnoka, *Elsner Gusztáv* százados, a m. kir. salgótarjáni csendőriskola parancsnoka, *Pályi Pál* főispán, *dr. Baross József* alispán, *dr. Förster Kálmán* polgármester és *Haluskay Sándor* mérnök, az épület építője.

A nagyobb szabású laktanyák mellett a kincstár különös gondot fordít az őrsök elhelyezésére is. Azok a nehézségek, amelyek az őrsök elhelyezése tekintetében még egynéhány évvel ezelőtt is fennállottak, most már szinte teljesen ki vannak küszöbölve. Ott, ahol az őrsök elhelyezését megfelelő bérlet útján biztosítani lehetett, az őrsök számára laktanyákat béreltek, olyan

helyeken pedig, ahol arra szükség volt, a kincstár modern, minden igényt kielégítő őrszlaktanyákat építtett. Az építési program természetesen még nincsen befejezve, mert hiszen azt az állam teherbíróképességéhez mérten, csak évek múlva lesz lehetséges teljesen megvalósítani, de az eddig elért eredmény is már kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a kormány a csendőrség minden irányú szükségletével szemben a legteljesebb megértéssel viseltetik. Mai számunkban bemutatunk olvasóinknak egynéhány újonnan épült szép őrszlaktanyát.

Támpontok a csatárképzéshez.

Irta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

(Hatodik közlemény.)

Tudjuk, hogy kényelmesebb s így kevésbé fárad el az ember olyan terhek vitelében, melyeknek súlypontja össze esik az ember súlyvonalával, tehát a gerincével. A szerelvényeink azért úgy vannak összeállítva, hogy ennek a körülménynek megfeleljenek, amiből az következik, hogy a töltényböröndben és tölténytáskában elhelyezett lőszeret visszük legkönnyebben. Jobban fásasz a kenyértarisznyában és a zsebekben elhelyezett töltények hordása, sőt az utóbbiak a mozgásban is gátolnak. Ezek után természetes, hogy először azokat a töltényeket használjuk föl a harcban, amelyeket legnehezebben viszünk és amelyek mozgásunkban gátolnak, nevezetesen elsősorban a kenyértarisznyában, aztán a zsebekben és végül a bal tölténytáskában lévőket. A jobb tölténytáskában levő lőszeret a csatárnál levő lőszerterületnek tekintjük. Ez állandóan meg kell, hogy legyen és csak végső esetben, vagy döntő pillanatokban szabad felhasználni.

13. Lőszerrel való takarékoskodás.

A lőszerrel való takarékoskodás alatt azt értjük, hogy a csatárok észszerűen használják fel töltényeiket. Az észszerű felhasználás megköveteli a csatárok nyugodtan célzott pontlövését olyan célokra, melyek vezetett tüznél ki vannak utalva, csatártüznél pedig amelyeknek a lövése a harchelyzet szerint fontos.

A lőszerrel való takarékoskodás ellentéte a lőszerpazarlás, amely nemcsak a célzás nélküli és fegyelmetlen tüzelésben nyilvánul meg, hanem olyan célokra való tüzelésben is, amelyeknek lövésétől eredményt nem várhatunk. A lőszerpazarlástól minden csatár a saját érdekében is óvakodjék, mert különben kiteszi magát annak, hogy amikor a lőszerre legnagyobb szüksége volna (ellenségbe való betörés, harc az ellenség mélyégi övében, üldözés), nem lesz tölténye.

A tölténnyel való takarékoskodás magában foglalja végül a töltények gondos megőrzését és bepiszkolódástól való megóvását.

14. Lőszerpótlás.

A lőszerpótlás harcban igen nehéz, mert mozgásukat az ellenség tüze a küzdők vonala mögött akadályozza. A lőszer pótlását azonban minden erővel keresztül visszük, s ha a pótlás szükségessége idejekorán a parancsnokok tudomására jut, abban nem is lesz fennakadás. Ezért a csatár, ha eredeti lőszer készletének felét kilötte, okvetlenül jelentse a parancsnokának.

A lőszerpótlás legegyszerűbb módja és ezért egyúttal szabály is, hogy az elesettektől és a súlyosan sebesültektől a lőszeret el kell venni. A könnyebben sebesülteknél néhány töltényt önvédelem céljából meg kell hagyni.

VIII.

A gyalogsági ásó felhasználása.

Minden ember felszereléséhez tartozik a gyalogsági ásó. Ezzel a szerszámmal kell a csatárnak tüzelőállását úgy megjavítani, hogy az a már tárgyalt követelményeknek megfeleljen. Minél jobban, minél ügyesebben és minél nagyobb gyakorlattal használjuk fel a gyalogsági ásonkat, annál kevesebb lesz a veszteségünk. Nagy és kiterjedt munkákat nem végezhetünk vele, de az egyes csatár az ásó ügyes gyakorlati felhasználásával az ellenséges tüzhatást olyan mérték-

ben csökkentheti, mely lehetővé teszi, hogy az ellenséget kevés veszteséggel megközelítsük. Más szóval: a gyalogsági ásóval küzdőképességünket emelni tudjuk. Eppen ezért a gyalogsági ásó a fedezékek készítésének elemi szerszáma s így tulajdonságai megkövetelik, hogy minden esetben először a terep meglevő fedezékeit javítsuk vele és csak feltétlen szükség esetén készítsünk vele új fedezékeket.

Az ástót támadásban is fel kell használnunk mindaddig, amíg a támadásnak nem válik kerékkötőjévé. Addig tehát, amíg nem ejt gondolkodóba, hogy az esetleg nehéz munkával és sok fáradsággal elkészített fedezéket ott hagyjuk-e. Mert, ha elhagyjuk, az ellenséges tűz nyílt, fedezéknélküli terepen ér bennünket. Addig, amíg a szüntelen előretörés gondolata él bennünk, amíg nem rendül meg az a szilárd akaratunk, hogy az ellenséget közelharcban megsemmisítsük.

Hangsúlyozzuk, hogy a gyalogsági ásóval csak egy embernek való, kis fedezéket tudunk készíteni, de ezt aztán küzdő képességünk megtartása érdekében minden alkalommal meg kell, hogy tegyünk, mert a legegyszerűbb fedezék is becses, ha mozgásunkat be kell szüntetnünk a jó tüzelés, a kis cél mutatása és az ellenséges tűzhatás csökkentése szempontjából. De fel kell használnunk a gyalogsági ásonkat még akkor is, ha ezeket az előnyöket nem az a csatár élvezné, aki a munkálatoakat megkezdte, mert az utánunk jövő, hátsóbb lépcsőkben levő bajtársainknak, nemcsak megkönnyítettük az előbb jelzett előnyök megteremtését, hanem módot adtunk nekik arra is, hogy a mi kezdetleges, ott hagyott fedezékeinket ellenálló vonallá képezzék ki, mely lehetővé teszi ellenséges visszacsapások kivédését.

Közvetve a gyalogsági ásó sajátágaiból következik, hogy támadásnál az első lépcsőben levő csatárok legfeljebb néhány gyepféglát raknak egymásra, fejtűvet és könyöklőt ásnak ki és legjobb, de ritka esetben lövész-teknőt készíthetnek.

A gyalogsági ásóval készített fedezékek csupán az ellenség könnyű fegyvereinek (puska, golyószóró) hatása ellen védenek.

A munkánál főképen arra kell figyelemmel lenni, hogy az elsősorban a saját tűzhatásunk emelésére szolgáljon. De érvényesüljön az az elv is, hogy a munkához hozzá sem lehet kezdeni addig, amíg azt a helyet, ahol dolgoznunk kell, nem rejtettük az ellenség betekintése elől. Mindenekelőtt a természetes rejtőzést használjuk ki és csak, ha erre alkalom nem volna, folyamodunk a mesterséges rejtőzéshez.

A csatárok leleményességének engedjünk tág teret a munkálatoinknál.

Repülő megjelenésekor a munkát beszüntetjük, miután tudjuk azt, hogy a repülőnek a színelkülönbségek és a mozgás tűnnek fel legjobban.

Eljárás a munkánál.

Első kép. Csatárlánc egy rejtőzésre igen alkalmas tereszakaszról (erdő, bokros terület, magasvetés stb.) kevésbé alkalmas területre lép ki. A csatárok nagyobb része természetes, kisebb része mesterséges rejtőzést használva, tüzelőállást foglal. A rejtőzés után a csatárok a tüzelőállás berendezéséhez a gyalogsági ásóval puskatámasztékot készítenek, nevezetesen gyepféglát, köveket raknak egymásra, földet halmoznak fel stb.

Oktatás: Volt már szó arról, hogy a mesterséges rejtőzés sohasem lehet olyan tökéletes, mint a természetes s így mindig az utóbbira kell törekednünk. A csatárok közül is az, akinek csak alkalma nyílt rá, természetes rejtőzést használt és csak nyílt terepre jutók rejtették magukat mesterségesen. Mindannyian felhasználják azonban a terep előnyeit a tüzelőállás berendezésénél, hogy minél kevesebb munkával éri el a csatár a lövész-teknő által nyújtott előnyöket, annál több erőt takarít meg a harc későbbi mozzanataira. Csak, ha már biztosítva érezzük magunkat az ellenség betekintése elől, akkor kezdhetünk a gyalogsági ásonk használatához, mely a saját tűzhatás fokozása céljából elsősorban a puskatámaszték készítéséből áll.

Második kép. Ugyanaz a csatárlánc, amelyik az első képnél szerepelt, a beásásra kap parancsot, mire a csatárok fekvő lövész-teknő kiásásához kezdenek.

A csatárlánc feltevéssel oly helyzetbe állítandó be, amely indokolttá teszi a beásást s amely a rajt köte-

lékben tételezei fel. A bemutatás alatt ne ásson állandóan ugyanaz az ember, a másik pedig ne tüzeljen szünet nélkül, hanem — mint az a valóságban történik — váltakozva ássanak, illetve tüzeljenek.

Egy-két lövész-teknő modell legyen előre kiásva.

A szemben levő jelzők 5—600 méter távolságról a magát beásó csatárláncot lassú tűz alatt tartják.

Oktatás: A gyalogsági ástót rendszerint ellenséges tűzben használjuk. Ezzel együtt azt is megmondottuk, hogy nem használja mindenki egyszerre az ástóját, mert hiszen akkor az ellenség tüzeit viszonzás nélkül kellene hogy tűrjük, ami egyúttal azt is jelentené, hogy az ellenségnek a nyugodt, jól célzott tüzelésre és a tüzelés hatásának megfigyelésére a legkedvezőbb alkalmat teremtjük meg. Világos, hogy ilyképen legjobb esetben is csak minden második emberünk dolgozhatik a gyalogsági ásóval s a többinek — az ásóval dolgozó csatárok tüzeit is pótlendő — élénken kell tüzelnie.

Az alatt, hogy minden második ember dolgozhatik az ásóval, nem azt értjük, hogy jobbról, vagy balról kezdve a számozást, sorszám szerint lö. vagyis minden második ember, hanem azt, hogy pl. 10 csatár közül 5 tüzel és 5 ás. Megtörténhetik tehát, hogy három egymás mellett levő ás. Ezt kizárólag az határozza meg, hogy a csatár a terepnek milyen részére jutott. Aki jobban tud rejtőzni és fedezéket is talált, az lö addig, míg a szomszédjai is ugyanolyan helyzetbe jutnak, mint ő.

Aki a gyalogsági ásóval dolgozik, annak a puskáját úgy kell kéznél tartania, hogy a tűzharcot bármely pillanatban megkezdhesse, mert munka közben adóhatnak olyan esetek, amikor minden embernek tüzelnie kell; de amellett úgy, hogy a puska be ne piszkolódjék, mert ha föld vagy homok megy belé, akkor hasznavehetetlenné válik. A csatár a puskát mindig arra az oldalra tegye tehát, ahova a kiásott földet éppen nem hánnyja.

A munka sorrendjénél fontos, hogy az ember először a melle alól ássa ki a földet és azt maga elé dobja ki, hogy ezzel egyrészt szilárd puskatámasztékot teremtsen magának, másrészt, hogy a munka alatt minél hamarabb csökkentse az ellenség tűzhatását. Ha a mellvéddel elkészült, akkor kissé oldalt fordulva, szorosan a teste mellett ásson és a szükséghez képest kúszson hátrafelé. Vigyáznunk kell arra, hogy se a mellvéd, se a lövész-teknő többi része a kiásott és egyhelyre dobott földdel ne legyen olyan magas, hogy az felfedezésünket az ellenségnek megkönnyítse. Eppen ez a szempont azt kívánja, hogy a földet a lövész-teknő körül egész körben halmozzuk fel. De szükséges ez abból a szempontból is, hogy a hátulsó lépcsőben levő csatárok, vagy gépek át, illetve hézag lövése alkalmával eltévedt golyókat és gurulatokat felfogja, sőt ezenfelül ellenséges tüzereségi lövedékek repeszdarabjai ellen is védjen. Az így elkészített lövész-teknőt rövid idő alatt bármely irányban használható fedezékké lehet átalakítani.

Nem szabad szögletes vonalakat kiásni, mert az feltűnő. A lövész-teknő vonalai tehát sarkok nélkül, görbék legyenek.

A kiásott földet lankásan helyezük el mindenütt, mert az így egyrészt vastagabb, tehát ellenállóbb, másrészt nem vet árnyékot és így nehezebben fedezhető fel. Előre felé a föld felszínén körülbelül egy gyalogsági ásonyi szélességű és magasságú könyöklőt hagyunk magunknak, hogy a mellvédre támasztott puskaival kényelmesen tudjunk tüzelni.

A lábunkat mélyebb beásással védjük, a lábaknál tehát a lövész-teknő mélysége az áson szélesség másfélszeresének feleljen meg. Egyébként a lövész-teknőnek olyan szélesnek és hosszúnak kell lennie, hogy egy fekvő csatár kényelmesen elférjen benne. Szélessége megfelel akkor, ha egy gyalogsági ásó teljes hosszával egyenlő, hosszúsága pedig, ha a kiásott rész négy ásonyi hosszúságú. (19. ábra.)

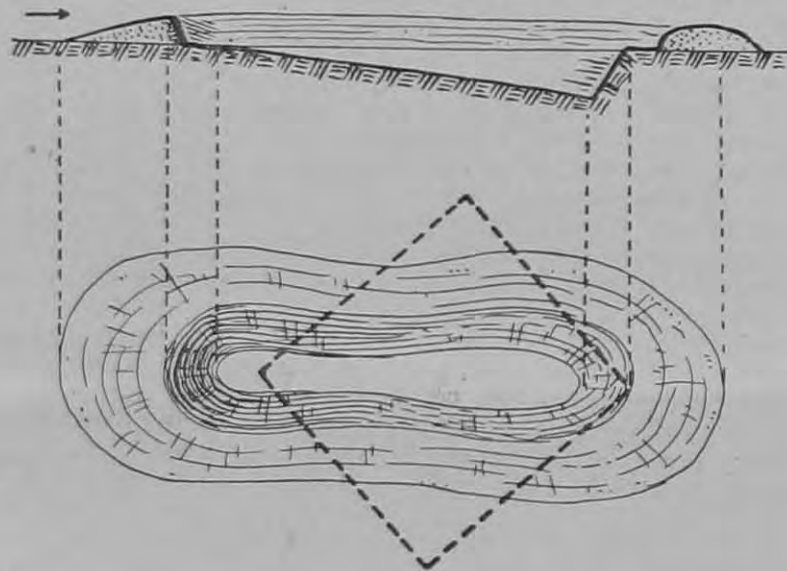
Repülők ellen a kész fedezéket legegyszerűbben sátorlappal burkoljuk, ha a sátorlappal egyező színű terepen ástunk. Ha a környező terep színe a sátorlap mindkét oldalától elütő színű, akkor a frissen kiásott földet a terep színének megfelelően kell fednünk (pl. réten gyepféglákkal burkolnunk stb.).

Harmadik kép. Mint a második, de az első csatárlánc csak a rejtőzést és a puska-támasztékot készíti el, az ástást csak éppen, hogy megkezdí. Azután tovább

nyomul előre. A következő lépcsőben jövő csatárlánc a megkezdett fedezéket elfoglalja és az ásást tovább folytatja. Esetleg egy harmadik lépcsőben levő csatárlánc munkáját is bemutatjuk hasonló módon, úgy, hogy ez a lövész-teknőt befejezi.

A hátsóbb lépcsőkben előnyomuló csatárláncok azonban ne foglalják el pontosan az előző csatárláncok helyét, hanem a helyzethez mérten csak használják azokat fel.

Oktatás: Ha elképzeljük, hogy tőlünk jobbra és balra is nyomulnak elő hasonlóképen rajok és ezek mindannyian ásnak fedezéket, azonnal világos lesz, hogy a támadási területünkön számtalan apró jobban, vagy kevésbé jól elkészített lövész-teknő keletkezik. Az első hullámot követő csatárláncok jórésztben e hullám által megkezdett lövész-teknőket fogják fedezékül felhasználni és a felhasználással együtt azokat tovább tökéletesíteni. De a feladat, vagy változó harchelyzet következtében lesznek olyan hátsó lépcsők is, amelyek csak részben fogják tudni a megkezdett lövész-teknőket felhasználni s így támadási területünkön a fedezékek minden egyes lépcsővel szaporodni fognak, illetve a többször elfoglaltak egyre tökéletesebbek lesznek. Ilyképen az ellenség a támadás alatt igen nehezen fogja megfigyelhetni, hogy melyik fedezékben van ember és melyikben nincsen. Ha tehát az ellenség a támadást tápláló hátsó lépcsőket akarja előnyomulásukban megakasztani, kénytelen az egész támadási területünket

19. ábra.

tűz alatt tartani, ami az ellenséges tűz szétforgácsolódását jelenti. Hogy pedig a tűznek ilyen szétforgácsolódása a hatás rovására megy, az kétségtelen. De még így sem lehet az egész támadási területet állandó, hatásos tűz alatt tartani, lesznek tehát olyan támadó csoportjaink is, amelyek ellenséges tűzhatás nélkül maradnak s így a támadás lendületes folytatásához adva van a kedvező alkalom. A tűz szétforgácsolódása tehát a támadónak előnyt jelent, a védőnek pedig ugyanolyan mérvben hátrányt. A sok félig kész, vagy teljesen elkészült lövész-teknő tehát megkönnyíti nekünk a támadás táplálását. Végül, ha az ellenség a támadás folyamán tartalékok beérkezésével stb. annyira megerősödnek, hogy ő kezdhetne támadásba, a már elfoglalt terület ezen fedezékek segítségével sokkal könnyebben és kevesebb áldozat árán tarthatjuk meg, mint ezek nélkül, mert hiszen a fedezékekkel a saját tűzhatásunk fokozására és az ellenséges tűzhatás csökkentésére szolgáló alapfeltételek rendelkezésünkre állnak.

Negyedik kép. Egy magát éppen beásó, szárnyon levő rajt — meglepetésszerűen — erős ellenséges járőr támad meg.

Oktatás: Amint már mondtuk, a gyalogsági ásó használata közben is úgy kell a puskáknak kéznél lenniük, hogy azokat szükség esetén azonnal használni tudjuk.

IX.

Terepkutatóvá való kiképzés.

Háborúban, mint már mondtuk, az ellenség meglepése jár a legnagyobb haszonnal, mert cselekedeteinkre nincs elkészülve s így a meglepetéstől felocsu-

dott ellenség a maga ellenrendszabályait gyorsan, esetleg elhamarkodva kénytelen megtenni. A kezdeményezés tehát annál a félnél van, amelyik meg tudja lepni a másikat. A kezdeményezés lehetővé teszi, hogy akaratunkat reakényszerítsük az ellenségre, más szóval azt kell, hogy tegye, amit mi akarunk, mert ott kell védekeznie, ahol támadjuk.

Egy első lépcsőben előnyomuló raj, ha még oly ügyesen és óvatosan nyomul is elő, mindig ki van téve az ellenséggel való hirtelen találkozásnak. Ez pedig — különösen támadásban — könnyen járhat a raj meglepetésével, miután a meglepés előnyeire az ellenfél éppen úgy törekszik, mint mi.

A meglepetés ellen tehát védekezniünk kell. A védekezés módja igen egyszerű. Abból áll, hogy a raj csúcsok gyanánt embereket küld maga elé, akik a raj előtt lévőnek, hamarabb fedezik fel az ellenséget, vagy ha az ellenség valahol megbújít volna, hamarabb bukkannak rá s így a közvetlen utánuk jövő rajt pusztán jelenlétükkel is biztosítják. Ezeket az előre küldött embereket hívjuk terepkutatóknak.

A terepkutatóknak igen ügyeseknek, leleményeseknek és fürgéeknek kell lenniük, mert gyorsabban kell mozogniuk, mint a rajnak s a raj biztosításán kívül még rájuk hárul az a feladat is, hogy az utánuk jövő raj számára a legkedvezőbb előnyomulási vonalakat kikutassák.

A terepkutatók kötelessége tehát kétféle:

a) a raj biztosítása,

b) a raj számára a legkedvezőbb előnyomulási vonalak kikutatása.

Első kép. Bármilyen terepen egy rajparancsnok két terepkutatót küld ki. A terepkutatók vigyázatlanul és rejtőzetenül mennek. A jelzők tüzelnek a terepkutatókra.

Második kép. A terepkutatók rejtőzve, ügyesen mennek előre. A jelzők nem tüzelnek rájuk.

Oktatás: Mondottuk, hogy a terepkutatók pusztán jelenlétükkel biztosítják a rajt. Ámde őket sem szabad, hogy az ellenség meglepje, ellenkezőleg arra kell törekedniük, hogy az ellenség éberségén túljárva, azt felfedezzék s ily módon mi lephessük meg az ellenséget. A terepkutatóknak, mint a raj szemének úgy kell tehát a raj előtt haladniuk, hogy az ellenség egyáltalán ne vehesse észre őket, más szóval tökéletes rejtőzéssel. Ha az ellenség a kutatókat felfedezi, már gyanítja az utánuk jövő rajt is és így a terepkutatók helytelen magatartása miatt az ellenség meglepetéséről nemcsak hogy le kell mondanunk, hanem az ellenség a rajt a túlkorai felfedezés folyamánaképpen támadásában megakaszthatja, sőt esetleg le is küzdheti. A terepkutatóknak tehát magatartásukkal semmiképpen sem szabad az utánuk jövő rajt elárulniuk. Egyedüli helyes előnyomulási módjuk eszerint: a macskaügyességgel párosult teljes terepkihhasználás mellett való előremozgás.

A terepkutató azonban a tökéletesen végrehajtott előnyomulási szabályok betartása mellett is ki lehet téve annak, hogy hirtelen kerül az ellenség elé. Hogy ilyen helyzetben azonnal védekezhessék, de meg hogy lövéssel jelt is adhasson, mindig feltűzött szuronnal és lövésre készen, azaz nyitott zárócsapóval haladjon a raj előtt.

Harmadik kép. A rajból kiküldött terepkutatók az első kilátóponton beszüntetik a további előremozgást és az előterep átkutatása után az egyik visszakuszik s jelzi, hogy ellenséget nem látnak. Azután a raj irányába vízszintesen kinyújtott karját maga felé lesülyeszti annak jeléül, hogy a raj oda jöjjön az ő álláspontjához, mert onnan a további rejtett előnyomulás lehetséges.

A rajparancsnok a jeleket átveszi és raját odavezeti a terepkutatóhoz.

Negyedik kép. A kiküldött terepkutatók olyan terepre jussanak, ahonnan az ellenség tovább nem közelíthető meg rejtve, de az oldalban legyen erre alkalmas tereprész.

A terepkutató a raj felé vízszintesen kinyújtott karjával a megközelítésre alkalmas tereprész felé intsen, miután jelezte, hogy ellenséget nem lát.

A rajparancsnok a jelek átvétele után, ugyanesak jellel parancsolja meg a terepkutatóknak, hogy menjenek előre.

A terepkutatók a jel ismétlése után visszakúsznak mindketten a fedező vonal mögé és elhúzódnak oda, ahonnan az ellenséges megfigyelés elől maguk is rejtve tudnak tovább előre menni.

Oktatás: A terepkutatók mindig csak az első kilátó pontig mentek előre, addig, amíg a következő terepszakaszba, — amely a raj elől el volt fedve — beláthattak. Ott parancs nélkül megálltak, átkutatták az előterepet és azután jelentették, hogy mit látnak. E jelentésre szükség van, nemcsak a raj előnyomulásának nyugodt folytatása szempontjából, hanem azért is, hogy ellenőrizzük az összeköttetést és azt, hogy tudunk-e további parancsot adni nekik, más szóval, hogy kézből vannak-e? Az a terepkutató, aki erre a fontos összeköttetésre nem ügyel, a rajparancsnok kezéből kieszik és így értéktelenné válik a rajra nézve.

Szabály tehát a terepkutatók magatartására nézve az, hogy minden terepszakasz átkutatása után észleleteiket jelenteniük kell.

Amikor a terepkutatók hátrafelé jeleztek, arról a helyről, ahonnan az előterepet figyelték, annyira kúsztak ügyesen vissza, hogy a jelzés az ellenség felől nem volt látható. Ezt azért tették, nehogy az esetleg figyelő ellenség a jelzéssel járó feltűnő mozgást észrevehesse és ezzel az eddig rejtett előnyomulás kárba vesszen.

Szabály, hogy a terepkutatók úgy kell, hogy jelentenek, hogy az ellenség azt ne láthassa.

Megfigyeltük, hogy a rajparancsnok és a terepkutatók nem beszéltek egymással és mégis tökéletesen megértették egymást a jelek által.

A megfigyelt jelek egy részét a terepkutatók adták, ezek jelentések voltak, másrészt a rajparancsnok adta, melyek parancsok voltak a terepkutatók számára. Ebből láthatjuk, hogy a jelek harcban jelentésre és parancsadásra egyaránt alkalmasak. Nagy fontosságuk abban áll, hogy velük sok időt takaríthatunk meg. Képzeljük el, hogy a terepkutatóknak minden terepszakasznál be kellene várniuk a rajparancsnokot, hogy az további magatartásukra nézve parancsot adjon, mennyi időbe telne akkor az ellenség megközelítése? Eppen kétszer annyiba, mintha jelek által érintkeznek.

Ha a rajparancsnok szükségét látja annak, hogy az előterepbe ő is betekintsen, mely rendszerint az ellenség felfedezésekor következik be, azzal, hogy a terepkutatóknak további parancsot nem ad, a terepkutatókat megállítja.

Szabály tehát, hogy a terepkutatókat jellel vezessük és észleleteiket ők is jellel közvetítsék.

Ezek után tudnunk kell, hogy mely jelekkel érintkezhetnek a rajparancsnok és a terepkutatók egymással és ezeket hogyan alkalmazhatjuk.

Azok a jelek, melyekkel a terepkutatók jelenthetnek, a következők:

a) *Ellenséget nem lát:* Puska mindkét kézzel a fej felett vízszintes helyzetben tartandó.

b) *Ellenség felfedezve:* Sapka, sisak lengetése körben a fej felett és mutatás az ellenség felé.

c) *A raj kedvező, fedett megközelítési vonala:* A raj felé kinyújtott karral intés abba az irányba, ahol a kedvező megközelítési vonal a terepen megtalálható.

Ez utóbb említett kötelességük az ellenség közelében különösen fontos, nehogy a raj idő előtti felfedezésével a láthatatlan megközelítés lehetlenné váljék.

A rajparancsnok a terepkutatókat jelekkel kétféleképpen vezetheti, és pedig:

a) vagy csak egyszerűen átveszi a kutatók jelentését, ami egyúttal azt is jelenti, hogy a terepkutatóknak a rajparancsnokot be kell várniuk.

b) vagy a jelentés átvétele után több ízben int a kutatók által tovább követendő irányba, ami parancs az ellenség további megközelítésére, nevezetesen a következő terepszakasz átkutatására.

Közösen használható jel a „nem értettem“, amelyet akkor használunk, ha az adott jeleket nem láttuk tisztán és ismételtetni akarjuk. Ennek a jele, a vízszintesen oldalt kinyújtott karnak könyökből jobbra-balra történő gyors mozgása.

Minden jel pontosan ismétlendő azon személy által, akinek szól, nehogy félreértés keletkezzék.

Ezek a jelek teljesen elegendők a terepkutatók vezetésére, azok jelentés tételére s ezzel együtt az összeköttetés fentartására. Ha a különleges terep vagy helyzet — ritkán — mégis megkövetelné, hogy különleges jeleket alkalmazzunk, azokat a helyszínén kell

meghatározni. Ebben megkötő szabályok nincsenek és nem is célszerűek.

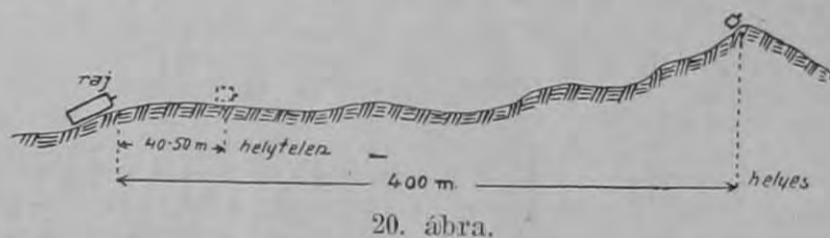
Ötödik kép. A raj rejtőzve legyen egy terepszakasz szélén. A kiküldött kutatók egymás mellett és egy vonalban menjenek. Amint a kilátóponthoz érkeznek, abban a pillanatba két jelző, bokor stb. mögül felugrik és leszurja őket.

Oktatás. A terepkutatóknak sohasem szabad egyvonalban előnyomulniuk, mert ez feltűnő és könnyen megfigyelhető; amellett nem tudják szükség esetén egymást támogatni sem s egy ügyes ellenfél egyszerre harc képtelenné teheti őket. Még nagyobb a hiba, ha a kutatók egymáshoz nagyon közel vannak. A terepkutatók egymás közötti távolságára nézve szabály, hogy egy-egy kutató egyik félrajnak feleljen meg s így térközük 20–50 méter legyen, hogy e távolság mellett egymással szoros összeköttetésben legyenek és észleleteiket oda kiáltás útján közölni tudják.

Hatodik kép. A terepkutatók a raj előtt 40–50 méterre mozogjanak. Egyszóval olyan közel, hogy úgy a kutatók, mint a raj egy terepszakaszban legyenek. Jól rejtőzött jelzők a terepszakasz magasabban fekvő széléről a megindulás után néhány perccel a rajon tűzzel rajtaütnek.

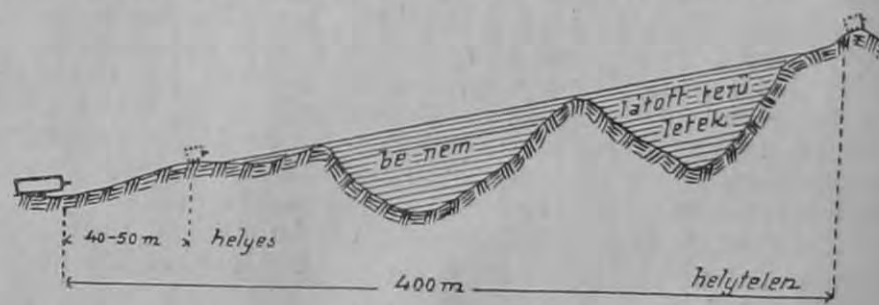
Oktatás: Nagyon fontos annak észögezése, hogy a terepkutató milyen messze távozhatik el a rajától. Ha tudniillik nagyon közel van, amint ezt a gyakorlatnál is láttuk, nem érünk vele célt, mert nem biztosítja a rajt. Ha nagyon eltávolodott, akkor sem biztosít, de kiteszi magát annak is, hogy az ellenség harc képtelenné teszi, miáltal a raj megint csak biztosítás nélkül marad. Ebből láthatjuk, hogy a terepkutató akkor megy helyes távolságon, ha egyrészt olyan tereprészbe tud betekinteni, ahova a rajparancsnok nem láthat, másrészt, ha a rajparancsnokkal jelek útján könnyen tud érintkezni. A terephez képest ez a távolság legtöbb esetben egy terepszakasz. Általában pedig gyakorlati tapasztalat, hogy kiterjedt, nyílt terepen 400 méter az a legnagyobb távolság, melyre a kutató a rajtól eltávolodhatik. A távolság mértékének azonban legfontosabb szabálya, hogy sohasem legyen a terepkutató és a rajparancsnok között be nem látott terület.

A gyakorlatnál a hiba az volt, hogy a terepkutatók olyan közel voltak a rajhoz, hogy az ellenség a rajon tűzzel rajtaütthetett.

20. ábra.

Hetedik kép. Nyílt terepszakasz szélén, mely a rejtőzésre még alkalmas, a raj előnyomulásra készen áll. A kutatók a terepszakaszon átmenve körülbelül 5–600 méterre távolodtak el a rajtól. E távolságon érnek egy másik terepszakasz kezdetére, illetve kilátópontra s innen jelentik, hogy ellenség nincs, mire a raj ugyancsak megkezdte az előnyomulást. Midőn a raj a terep-

21. ábra.

szakasz közepére ér, oldalból egy ellenséges járőr a rajon tűzzel rajtaüt.

Oktatás: Ennél a gyakorlatnál éppen az ellenkező hiba történt, mint az előzőnél. A terepkutatók nagyon eltávolodtak a rajtól és ez lehetővé tette az ellenségnek, hogy akkor üssön tűzzel a rajon, amikor az már azt hitte, hogy a terepkutatói elől lévén, biztosítva van.